

88075

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali YALÇIN

88075

**Kırdan Kıra Göç Eden Ailelerin Sosyo-Ekonomik
Yapısı Üzerine Bir Araştırma: Cırık Köyü-Adana Örneği**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAYIT NO: 88075

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

ADANA, 1999

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KIRDAN KIRA GÖÇ EDEN AİLELERİN SOSYO-
EKONOMİK YAPISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:
CIRIK KÖYÜ-ADANA ÖRNEĞİ**

Ali YALÇIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

**Bu tez 24/12/1999 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oybirliği İle Kabul Edilmiştir.**

İmza..... İmza..... İmza.....
Prof.Dr. M.SOYSAL Doç.Dr. F.EMEKSİZ Yrd.Doç.Dr. M.E. ORHAN
DANIŞMAN ÜYE ÜYE

Bu Tez Enstitümüz Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında Hazırlanmıştır.

Kod No: 1678

Prof. Dr. Melih BORAL
Enstitü Müdürü

**Bu Çalışma Ç.Ü. Araştırma Fonu Tarafından Desteklenmiştir.
Proje No: FBE - 98 YL 81**

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilemeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KIRDAN KIRA GÖÇ EDEN AİLELERİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: CIRIK KÖYÜ-ADANA ÖRNEĞİ**

Ali YALÇIN

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI**

**Danışman : Prof. Dr. Mustafa SOYSAL
Yıl: 1999, Sayfa: 68
Jüri : Prof. Dr. Mustafa SOYSAL
: Doç. Dr. Ö.Faruk EMEKSİZ
: Yrd.Doç. Dr. M.Enver ORHAN**

Araştırma Adana ili Karataş ilçesine bağlı Cırık köyünde yürütülmüştür. Cırık köyü Adana'ya 33 km. uzaklıkta bir ova köyüdür. Köye bağlı herhangi bir yerleşme birimi yoktur. 1950'li yıllarda başlayan ilk göç hareketleriyle (kırdan-kente) nüfus kaybeden köye, 1980'li yıllardan itibaren Güneydoğu Anadolu Bölgesinden yoğun göçler (kırdan-kıra) başlamıştır. Cırık köyünün sosyo-ekonomik yapısı, kırdan kıra göç olgusu ve geçici tarım işçiliği gibi konuların yer aldığı bu çalışmada, Türkiye'de güncel bir konu olan göç olgusunun kırdan-kıra olan şekli incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Köy Sosyolojisi, Göç, Sosyo-Ekonomik Yapı, Geçici Tarım İşçiliği

ABSTRACT
MSc. THESIS

**A RESEARCH ON THE SOCIO - ECONOMIC STRUCTURE OF
FAMILIES WHO MIGRATED FROM RURAL TO RURAL:
CIRIK VILLAGE-ADANA EXAMPLE**

Ali YALÇIN

**UNIVERSITY OF ÇUKUROVA
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS**

**Supervisor : Prof. Dr. Mustafa SOYSAL
Year: 1999, Pages: 68
Jury : Prof. Dr. Mustafa SOYSAL
: Associate Professor Ö.Faruk EMEKSİZ
: Assistant Professor M. Enver ORHAN**

The research was conducted in Cırık village which is located in Karataş, Adana, in 1999. Cırık is a plain village which is 33 km's far from Adana. Cırık has been lost its own population because of migration movements from Cırık to Adana (rural to urban) during the 1950, and now it was become a typical South Eastern village since intensive migration from South Eastern Region (rural to rural). In this study, some generalizations about migration has been made depend on the results of the inventigation of socio-economic structure of village, rural to rural migration facts and temporary agricultural work (or seasonal work) and so forth. Besides these, migration fact which is very important problem for Turkey was also investigated.

Key Words: Rural sociology, Migration, Socio-economic structure, Temporary agricultural work (Seasonal work)

TEŐEKKŪR

Bu alıőmanın yűrűtűlmesi sırasında yaptıkları yardımlardan dolayı tez danıőmanım Prof. Dr. Mustafa SOYSAL'a, bűlűműműz űđretim űyelerinden Do. Dr. Ő. Faruk EMEKSİZ'e, űđretim elemanlarından Ar. Gűr. Műge KANTAR, Ar. Gűr. Kemalettin TAŐDAN, Ar. Gűr. Ufuk GŪLTEKİN'e ve tezin yazımını gerçekleőtiren bűlűm sekreteri Sultan BAŐER'e teőkűrű borç bilirim.

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Çizelge 4.1. Meskenlerin Mülkiyet Durumu.....	8
Çizelge 4.2. Meskenlerde Kullanılan Yapı Malzemesi.....	8
Çizelge 4.3. Meskenlerde Mevcut Oda Sayısı.....	9
Çizelge 4.4. Meskenlerde İç Düzenleme.....	9
Çizelge 4.5. Hanehalkının Kullandığı Eşyalar.....	10
Çizelge 4.6. Göçten Sonra Alınan Eşyalar.....	11
Çizelge 4.7. Meskenlerde Yararlanılan Kitle Haberleşme Araçları.....	11
Çizelge 4.8. Meskenlerde Yararlanılan Isıtma Aracı.....	12
Çizelge 4.9. Cırık Köyü Nüfusundaki Gelişmeler.....	14
Çizelge 4.10. Köyden Göç Nedenleri.....	15
Çizelge 4.11. Temelli Göçe Kim Karar Verdi.....	16
Çizelge 4.12. Ailelerin Memleketten İlk Göç Etme Yılları.....	16
Çizelge 4.13. Deneklerin Cırık Köyüne Yerleşme Yılları.....	17
Çizelge 4.14. Deneklerin Göç Öncesi Cırık Köyü İle Bağlantıları.....	18
Çizelge 4.15. Deneklerin Göç Öncesi Cırık Köyü İle Bağlantıları (Diğer Nedenler).....	19
Çizelge 4.16. Bu Köye Göç Etmekle İyi Ettiniz mi.....	19
Çizelge 4.17. Deneklerin Bu Köye Göç Etmekle İyi Bir Seçim Yapıp Yapmama Durumları.....	20
Çizelge 4.18. Deneklerin Bu Köye Çabuk Uyum Sağlayıp Sağlayamama Durumları.....	20
Çizelge 4.19. Deneklerin Köye Çabuk Uyum Sağlama Nedenleri.....	21
Çizelge 4.20. Deneklerin Yaşadıkları Yerde Mutlu Olup Olmama Durumları..	22
Çizelge 4.21. Cırık Köyünde Mutlu Olunma Nedenleri.....	22
Çizelge 4.22. Memlekette Mutlu Olunma Nedenleri.....	23
Çizelge 4.23. Deneklerin Tasarlanan İşleri Gerçekleştirip Gerçekleştirememe Durumu.....	23
Çizelge 4.24. Deneklerin Tasarlanan İşleri Gerçekleştirme Durumu.....	24
Çizelge 4.25. Deneklerin Göçten Önce Tasarlayıpta Gerçekleştiremedikleri İşler.....	24
Çizelge 4.26. Deneklerin Gelecek İçin En Önemli İstekleri.....	25
Çizelge 4.27. Doğum Yerine (Memlekete) Gidiş-Geliş Sıklığı.....	26
Çizelge 4.28. Memleketi Ziyaret Nedenleri.....	26
Çizelge 4.29. Eskiye Göre Deneklerin Memleketle Olan İlişkileri.....	27

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 4.30. Şehre Yerleşebileceklerini Düşünen Deneklerin Yerleşme Nedenleri.....	28
Çizelge 4.31. Şehre Yerleşmeyi Düşünmeyen Deneklerin Yerleşmeme Nedenleri.....	28
Çizelge 4.32. Deneklerin Memlekete Geri Dönme Konusundaki Eğilimleri.....	29
Çizelge 4.33. Memlekete Geri Dönmeyi Düşünmeyen Deneklerin Dönmemeye Nedenleri.....	29
Çizelge 4.34. İş İmkânı Olması Durumunda Memlekete Geri Dönme Eğilimleri.....	30
Çizelge 4.35. İş İmkânı Olması Durumunda Memlekete Geri Dönme Nedenleri.....	30
Çizelge 4.36. İş İmkânı Sağlansa Dahi Geri Dönmeyi Düşünmeme Nedenleri..	31
Çizelge 4.37. Deneklerin Şehir Merkezini Ziyaret Sıklığı.....	32
Çizelge 4.38. Şehir Merkezine Gitme Amacı.....	33
Çizelge 4.39. Aile Üyelerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	34
Çizelge 4.40. Aile Üyelerinin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	34
Çizelge 4.41. Aile Üyelerinin Cinsiyetlerine Göre Eğitim Durumları.....	35
Çizelge 4.42. Aile Başkanlarına Göre Çocuklar İçin İstenen Eğitim Kademeleri.....	36
Çizelge 4.43. İncelenen Ailelerde Aile Üyeleri Sayısı.....	37
Çizelge 4.44. İncelenen Ailelerde Aile Biçimi.....	37
Çizelge 4.45. Çekirdek Aile Biçiminin Ortaya Çıkışı.....	38
Çizelge 4.46. Aile Üyelerinin Medeni Durumları.....	39
Çizelge 4.47. Aile Başkanları ve Eşlerinin İlk Evlenme Yaşları.....	39
Çizelge 4.48. Aile Başkanlarının Eş Seçimi.....	40
Çizelge 4.49. Aile Başkanlarının Eşleri İle Yakınlık Dereceleri.....	41
Çizelge 4.50. Aile Başkanlarının Başlık Ödeme Durumu.....	41
Çizelge 4.51. İncelenen Ailelerde Nikah Türleri.....	42
Çizelge 4.52. Evlendikten Sonra Resmi Nikah İçin Geçen Süre.....	42
Çizelge 4.53. Bir Ailede Olması Gereken Çocuk Sayısı.....	43
Çizelge 4.54. Deneklerin Doğum Kontrolüne Karşı Tutumları.....	44
Çizelge 4.55. Doğum Kontrolüne Taraftar Olunma Nedenleri.....	45
Çizelge 4.56. Köyde En Çok Sözü Geçen Kişiler.....	45
Çizelge 4.57. Köyde En Çok Sözü Geçen Kişiler ve Nedenleri.....	46

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Çizelge 4.58. Köyün Huzurunu Kaçıran Başlıca Anlaşmazlık Konuları.....	47
Çizelge 4.59. Anlaşmazlık Durumunda Köyde İlk Başvurulan Kişiler.....	48
Çizelge 4.60. Aile Başkanlarının Şu Andaki İş-Güç Biçimi.....	49
Çizelge 4.61. Aile Başkanlarının Cırık'a Yerleşmeden Önceki En Son İş-Güç Biçimi.....	50
Çizelge 4.62. Aile Başkanı Eşlerinin İş-Güç Biçimi.....	51
Çizelge 4.63. Deneklerin Mülk Arazi Varlığı.....	51
Çizelge 4.64. Kiracılık Yoluyla İşlenen Arazi Varlığı.....	52
Çizelge 4.65. Bitkisel Ürün Deseni.....	53
Çizelge 4.66. Hayvan Varlığına Sahip Denekler.....	55
Çizelge 4.67. İncelenen Ailelerde Büyükbaş Hayvan Varlığı.....	55
Çizelge 4.68. İncelenen Ailelerde Küçükbaş Hayvan Varlığı.....	55
Çizelge 4.69. İncelenen Ailelerde Kümes Hayvanları Varlığı.....	56
Çizelge 4.70. İncelenen Ailelerin Yıllık Gelirleri	58
Çizelge 4.71. Deneklerin Göç Sonrası Maddi Durumlarındaki Değişmeler.....	58
Çizelge 4.72. Maddi Açıdan Daha İyi Duruma Gelebilek İçin Gerekli Koşullar	59
Çizelge 4.73. Köy Sorunları.....	62

KISALTMALAR

da.....	Dekar
DİE.....	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT.....	Devlet Planlama Teşkilatı
kg.....	Kilogram
G.T.İ.....	Geçici Tarım İşçisi/işçiliği
TL.....	Türk Lirası
vb.	ve bunun gibi

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZ	I
ABSTRACT	II
TEŞEKKÜR	III
ÇİZELGELER DİZİNİ	IV
KISALTMALAR	VII
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	2
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	3
3. MATERYAL VE METOD	5
3.1. Materyal.....	5
3.2. Metod.....	5
4. BULGULAR	7
4.1. Köy Hakkında Genel Bilgiler.....	7
4.1.1. Köyün Konumu, İklim ve Ürün Deseni.....	7
4.1.2. Yerleşme ve Mesken Şekilleri.....	7
4.1.3. Meskenlerin Düzenleme Biçimi.....	8
4.1.4. Meskenlerde Kullanılan Ev Eşyaları.....	10
4.2. Nüfus Hareketleri (İç Göçler).....	13
4.2.1. Köy Nüfusundaki Gelişmeler.....	13
4.2.2. Göçe Karar Aşaması.....	14
4.2.2.1. Göçün Nedenleri.....	14
4.2.2.2. Göçün Niteliği.....	16
4.2.2.3. Göçün Aşamaları.....	16
4.2.3. Göç Sonrası Eğilimler.....	17
4.2.3.1. Cırık Köyüne Göç Nedenleri.....	18
4.2.3.2. Deneklerin Göç Hakkındaki Görüşleri.....	19
4.2.4. Doğum Yerleri İle Olan İlişkiler ve Geri Dönme Eğilimleri.....	25
4.2.5. Şehir Merkezi (Adana) ile İlişkiler.....	31
4.3. Toplumsal Yapı.....	34
4.3.1. Aile Üyelerinin Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	34

1.GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

1950'li yıllardan itibaren Türkiye'de nüfusun önemli ölçüde ülke içinde yer değiştirmeye başladığı göze çarpmaktadır. İçgöçler olarak anılan bu nüfus hareketlerinin yönü, köyden-kente, kırdan-kıra veya az gelişmiş yörelerden, gelişmiş bölgelere doğru olmaktadır (Arslan, 1992).

Kişilerin bir yerden diğerine göç etmesiyle birlikte, göç eden bireylerin ve göç ettikleri yöre halkı üzerinde çeşitli etkiler ortaya çıkabilir. Tarihsel olarak göçün en önemli sonucu kültür yayılmasıdır. Göç, kültürel ve coğrafi olarak kişiler arasında temasa ve iletişime yol açar. Davranış örüntüleri değiş tokuş edilir, yeni fikirler oluşturulur, kültür zenginleştirilir ve yaygınlaştırılır (Fichter, 1996).

Bu ve buna benzer olgular toplumsal yapıda özellikle de kırsal yapıda bir takım araştırmaların başlamasına neden olmaktadır. Türkiye'de ilk bilimsel nitelikteki köy araştırması 1930'lu yılların başında yapılmış ve 1950'li yıllardan itibaren araştırma konuları da çeşitlilik kazanmaya başlamıştır. Planlı döneme geçişle birlikte ülkemizin kır toplum yapısının, köy ve köylü sorunlarının kamu kuruluşları ve üniversiteler tarafından bilimsel yöntemlerle incelenmesine ağırlık verildiği görülmektedir.

1997 yılı itibariyle ülkemiz nüfusunun % 35.43'ü (22.7 milyon) köylerde yaşamaktadır (DİE, 1997). Köylerde yaşayan bu nüfusun refah seviyesini yükseltmek için yapılacak çalışmaların başarılı olması, köyü çok iyi tanımaya ve köylü sorunlarını çok iyi belirlemeye bağlıdır. Köydeki ekonomik ve sosyal yaşamın değişme ve gelişmesini yönlendiren etmenlerin saptanması yapılacak çalışmaların amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Bu amaçla ülkemizde çok sayıda köy araştırmaları yapılmaktadır.

Monografik nitelikteki köy araştırmaları, Tarım Politikası ve Köy Sosyolojisi bilim dallarına bilgi aktaran en önemli kaynaklar arasında bulunmaktadır. Bu tür çalışmalar köylerin toplumsal ve ekonomik yapısındaki değişme ve gelişmeler ile köy ve köylü sorunlarının ortaya konulmasına olanak sağlamaktadır. Bu sorunların bilimsel

* Nüfusu 20 000 ve az olan yerleşim birimleri.

olarak ortaya konması, kırsal kalkınma amaçlı yaklaşımların köy toplum yapısına uygun bir biçimde yapılmasında ve başarıya ulaşmasında etkili olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Adana ili Karataş ilçesine bağlı olan Cırık köyünün sosyo-ekonomik yapısı, kırdan kıra (Cırık köyüne) göç olgusu ve köy halkının önemli gelir kaynağı olması nedeniyle geçici tarım işçiliği araştırmanın ana konularını oluşturmaktadır. Bu ana başlıklar altında köyün yerleşme düzeni, nüfus ve nüfus hareketleri, toplumsal yapı, ekonomik yapı, altyapı ve kamusal hizmetler, köyün sorunları gibi konular incelenmiştir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Konuyla doğrudan ya da dolaylı olarak bilimsel nitelikteki çalışmalar şunlardır.

SİLIER (1956)'in Keban köylerinde yürüttüğü çalışması, insan – toprak ilişkileri ve değişim doğrultuları ile Keban bölgesinde iskan ve kamulaştırma sorunları hakkında yapılan incelemeleri kapsamaktadır. Bu incelemeler köy – aile ilişkileri ve toprak reformu ağırlıklıdır.

STIRLING (1966) Türkiye'deki yönetim şekli, inkılap ve reformlar incelenerek özellikle Kayseri'den iki köy seçilerek, bu köylerdeki ev yapısı, köy hikayeleri, köy organizasyonu, zirai faaliyetleri, ekonomik durumları, gelir-giderleri, kadın-erkek statüleri, bireylerin yaş oranları, aile içindeki pozisyonları ve dünyadaki diğer köylerdeki yerleşim, yönetim vb. konuların karşılaştırması yapılmıştır.

Yirmi beş yıl sonra Hasanoğlan Köyü adlı çalışmasında YASA (1969) son 25 yıllık zaman süreci içerisinde Hasanoğlan köyünün toplumsal yapısında yer alan değişimler ve nedenleri üzerinde durmuştur.

Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması (Rapor 1), bu güne kadar ülkemizde ele alınan köye yönelik araştırma faaliyetlerinin en önemlilerinden birisidir. DPT (1970)'nin ilgili yayını köy ve köylü sorunlarıyla doğrudan ve dolaylı ilgilenecek kişiler için temel ve sağlam bir kaynak niteliğindedir.

Türk köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması (Rapor 3) isimli yayında (DPT, 1971) orman köylerinin sosyo-ekonomik durumları araştırılmıştır. Orman köylerinin orman dışı köylerden hangi yönlerden ve ne seviyede farklılık gösterdikleri karşılaştırmalı olarak tespit edilmiştir.

AYYILDIZ (1975) bir doğu Anadolu köyü Büyükdere köyünde yürüttüğü çalışmada sözkonusu köyün sosyo-ekonomik yapısını incelemiştir.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca desteklenen bir çalışmada reform öncesi Buğdaytepe köyü sosyo-ekonomik yapısı açısından ÇELENKLER (1975) tarafından incelenmiştir.

Diyarbakır ili merkez köylerinde yürütülen bir çalışmada, köylerin aile yapıları incelenmiştir (ŞAHİNKAYA, 1983).

DPT (1986), göçlerin trendi ve yapısı, içgöçler ve kentleşme, seçilmiş dönemler itibariyle illerarası göçler konuları araştırılmıştır.

SOYSAL ve ark. (1992) yaptıkları çalışmada Şanlıurfa tarım reformu uygulama bölgesindeki köylerin sosyal ve ekonomik yapıları incelemişlerdir.

DPT (1993) tarafından yürütülen Türk Aile Yapısı Araştırması adlı çalışmada Türk ailesi tüm yönleriyle incelenmiştir.

SOYSAL (1994 a) bir dağ köyü olan Kuşçu köyünün merkez mahallesi konumundaki Eğricek'i sosyo-ekonomik açıdan incelemiştir.

SOYSAL (1994 b) bir diğer çalışmayı Çukurova Bölgesi köylerinden olan Yenyayla'da yürütmüştür. Bu çalışmada orman kenarı ve bir muhacir yerleşme birimi olan Yenyayla köyünün sosyo-ekonomik yapısı incelenmiştir.

SOYSAL ve ark. (1995) Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Adana İli Anadolu mahallesine göç eden ailelerin sosyo-ekonomik Yapılarını incelemiştir.

SOYSAL ve ark. (1997) Orman kenarı ve bir dağ köyü olan Eğner'in sosyo-ekonomik yapısı üzerine yapılmış bir çalışmadır.

3. MATERYAL VE METOD**3.1. Materyal**

Bu çalışmanın ana materyalini, Cırık köyünde anketle (görüşme cetveli) toplanan veriler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra konuyla ilgili olarak yapılmış önceki çalışmalardan (tez, makale, kitap vb.), Devlet İstatistik Enstitüsü ve Devlet Planlama Teşkilatı gibi kurumların çalışmalarından ve yayınlardan faydalanılmıştır.

Anket çalışması (alan çalışması) 1999 yılı şubat ayında yapılmıştır.

3.2. Metod

Cırık köyünün çeşitli yıllarda yaşadığı nüfus hareketleri sonucu şehire yoğun bir göç vermiş olması, köyün özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinden tekrar göç (kırdan-kıra) alarak dolması ve köy halkının çoğunluğunun mevsimlik tarım işçiliğiyle uğraşıyor olması nedeniyle Cırık köyü araştırma kapsamına alınmıştır. Ovada yapılan incelemeler sonucu, bu üç özelliği aynı anda taşıyan fazla köy bulunmamaktadır. Diğer taraftan, Cırık köyünde yaşayan köylülerin araştırma için olumlu bir yaklaşım göstermeleri de bu köyün seçilmesinde etkili olmuştur. Araştırmada derinlemesine gözlem yapabilmek amacıyla bir tek köy seçilmiş ve buna konu ile ilgili uzmanların görüşü alınarak karar verilmiştir.

Araştırmada tam sayım yöntemi kullanılmış ve anket kullanılarak mülakat yapılmıştır. Alan çalışmaları sırasında hane başkanlarından bir kısmının görüşme yapmak istememesi nedeniyle toplam olarak 42 aile başkanı ile görüşülmüştür. Dolayısıyla alandaki tüm ailelerin (57) % 73.7'si ile görüşme imkanı elde edilmiştir.

Araştırma sırasında, yoğun olarak gözlemlerden faydalanılmış anketle elde edilen veriler bilgisayarda excel 97 programında değerlendirilmiştir.

Alandaki sosyo-ekonomik yapının saptanmasında; köy hakkında genel bilgiler, köyün alt yapısı, köy halkının ekonomik faaliyetleri (tarım ve tarım dışı), tarımsal yapıya ait bilgiler, yerleşme ve mesken şekilleri, toplumsal yapı (yaş grubu dağılımı, eğitim), Aile yapısı (aile biçimi ve ortalama aile genişliği, eş seçimi, başlık alma ve nikah şekli vb.), köyde sözü geçen kişiler, köyde dirlik düzenlik, nüfus hareketleri (göçe karar verme, göçün nedenleri, göçün niteliği ve aşamaları, göç sonrası eğilimler)

şehirle bağlantılar, tarımsal yapıya ait bilgiler ve köy sorunları gibi konular ile ilgili bilgiler toplanmıştır.

Araştırmada kullanılan anket (görüşme cetveli) daha önce aynı alanda (ovada) başka araştırmacılar tarafından da kullanılmıştır. Dolayısıyla anketin güvenilirliği açısından bir sorun bulunmamaktadır. Bununla birlikte, anket Cırık köyünde tekrar pre-teste tabi tutulmuş ve gerekli düzeltmeler/ilaveler yapılarak orijinal anket formları hazırlanmıştır.

Araştırmada kullanılan anketin dışında, köy hakkında bilgi almak için “köy genel bilgi formu” hazırlanmış ve bu form muhtar ile yapılan görüşme sonucunda doldurulmuştur. Muhtardan alınan bilgiler, kontrol amacıyla köyde deneklerle yapılan görüşmelerde/sohbetlerde dolaylı olarak test edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Köy Hakkında Genel Bilgiler

4.1.1. Köyün Konumu, İklim ve Ürün Deseni

Cırık köyü Adana'nın güneyinde, Seyhan ve Ceyhan nehirleri arasında uzanan Yüreğir Ovası içinde yer almaktadır. Köy, Adana-Tuzla karayolunun 33. km'si üzerinde kurulmuş olup, Karataş ilçesine bağlı bir yerleşme birimidir. Cırık kuzeyde Kadıköy, güneyde ise Yassıören köyleri ile komşudur. Sapeksa Tohumculuk A.Ş.'i köyün arazilerinin önemli bir bölümünü (yaklaşık 7000 da) işlemektedir.

Cırık bir ova köyüdür. Bölgede Akdeniz iklimi egemendir. Köyde ürün deseni olarak pamuk ve mısır ön planda yer almaktadır. Köyde sulu tarım yapılmaktadır.

1997 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Cırık'ın nüfusu 366 kişidir (DİE,1997). Bu nüfusun tamamına yakın bir kısmını, Şanlıurfa (Siverek), Diyarbakır (Çermik) ve Adıyaman (Gerger) kırsalından ayrılan ve 1980'li yılların başından itibaren Cırık köyüne yerleşmeye başlayan aile bireyleri oluşturmaktadır. Köyde bugün 65 haneden 8'i köyün yerli halkına¹ ait boş durumdaki meskenlerdir. Cırık'a bağlı herhangi bir "köyaltı" yerleşme birimi bulunmamaktadır.

4.1.2. Yerleşme ve Mesken Şekilleri

Araştırma kapsamına alınan Cırık köyü, yaklaşık olarak bir asır önce buraya yerleşen "Cirit Aşireti" tarafından kurulmuştur. 1950'li yıllarda yerli halkın şehir merkezine (Adana) olan yoğun göçleri sonucu, köyde önemli bir nüfus kaybı olmuş ve meskenler boşalmaya başlamıştır. 1980'li yıllardan itibaren köye Güneydoğu Anadolu bölgesinden ilk göçler gerçekleşmiştir.

Göçün ilk yıllarında tipik geçici tarım işçisi çadırlarında barınan aileler, sonraları gerek Adana'ya göç etmiş yerli halkın evlerini satın alarak gerekse kendi evlerini inşa ederek köyün yerleşme ve mesken şekillerini oluşturmuşlardır.

¹ Yerli halk kavramı, araştırma genelinde, Cırık köyünden ilk göç etmiş halkı ifade etmektedir. Andrews'a (1992) göre yerli sözcüğü "doğma büyüme buralı"; Türkçe sözlükde (1982) ise, "bir bölgenin asıl halkından olan" anlamına gelmektedir.

Araştırma kapsamına alınan Cırık köyü çoğu Çukurova köyleri gibi plansız toplu köy görünümündedir. Bunun nedeni köyün sürekli olarak doğru bir gelişme göstermesinden ileri gelmektedir.

Araştırma kapsamına alınan ailelerde, meskenlerin çoğunlukla mülk olarak kullanıldığı ortaya çıkmaktadır (Çizelge 4.1). Yine aynı şekilde, incelenen ailelerin tamamına yakınının (% 95.2) tek katlı evlere sahip olduğu ve sahip olunan evlerin tamamının düz çatılı olduğu görülmektedir. Bu durum Soysal'ın 1991 ve 1992 yıllarında Adana ili ova köylerinde yaptığı araştırmalarda saptadığı, çift katlı, düz damlı (geleneksel) meskenler tabirine, çatı şekli itibariyle uygun düşerken, kat sayısı itibariyle değişiklik göstermektedir.

Çizelge 4.1. Meskenlerin Mülkiyet Durumu

Mülkiyet Durumu	Sayı	%
Mülk	38	92.9
Diğer (Babasının, sahıpsız, tapusuz)	3	7.1
Toplam	42	100.0

Meskenlerde kullanılan yapı malzemesini genellikle beton oluşturmaktadır. Nitekim Çizelge 4.2'de meskenlerin tamamına (% 92.9) yakınının betonarme olarak inşa edildiği görülmektedir.

Çizelge 4.2. Meskenlerde Kullanılan Yapı Malzemesi

Yapı Malzemesi	Sayı	%
Beton	38	90.5
Toprak	4	9.5
Toplam	42	100.0

4.1.3. Meskenlerin Düzenleme Biçimi

Kır meskenlerinin düzenlenme şekli, coğrafi çevreye, gelenek ve göreneklere, ekonomik ve sosyo-kültürel düzeye bağlı olarak değişebilmektedir (Denker, 1977). Yüreğir ovası köylerinde ikametgah ve eklentilerin bir avlu içinde yer alacak şekilde

düzenlenmesi geleneğinin araştırma alanında terk edildiği gözlemlenmiştir. Nitekim Cırık köyünde yerli halka ait meskenlerin avlulu olmalarına karşın, sonradan Cırık'a yerleşen Güneydoğu kökenli ailelerin hiç birinin meskenlerinde avlu olayına rastlanılmamaktadır. Yapıların büyük bir kısmının (% 90.5) betonarme olmasına rağmen tuvaleti evin içinde olan hane sayısı 7 adettir (% 16.7). Meskenlerde bulunan oda sayısına bakıldığında, bunların yaklaşık yarısının 3 odaya sahip oldukları ortaya çıkmaktadır (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Meskenlerde Mevcut Oda Sayısı (Yatak ve Oturma Odaları)

Oda Sayısı	Sayı	%
1	4	9.5
2	10	23.8
3	20	47.6
4	8	19.0
Toplam	42	100.0

Çizelge 4.4 ise meskenlerin iç düzenlemesi hakkında bilgi vermektedir. Günümüz evlerinin vazgeçilmez öğelerinden olan mutfak, banyo ve tuvalet meskenlerin tamamında bulunmaktadır.

Çizelge 4.4. Meskenlerde İç Düzenleme

İç Düzenleme	Sahip Olan Aile Sayısı	Toplam Aile Sayısı İçindeki Payı (%)
Mutfak	42	100.0
Banyo	42	100.0
Tuvalet	42	100.0
Kiler	3	7.1
Toplam Aile Sayısı	42	-

Çizelge 4.4'de meskenlerin sadece üçünde (% 7.1) kilerin bulunması dikkat çekicidir. Ayrıca bu evlerin iç bölmelerinde basit bir düzenleme söz konusudur.

4.1.4. Meskenlerde Kullanılan Ev Eşyaları

Araştırma kapsamına alınan ailelerin kullandıkları ev eşyalarının incelenmesindeki amaç; ailelerin gelir durumları ve modernleşme eğilimleri hakkında bir yargıya varmak içindir. Bu amaçla Çizelge 4.5 ve 4.6 hazırlanmıştır. Çizelge 4.5 ailelerin şu anda sahip oldukları, Çizelge 4.6 ise Cırık köyüne yerleştikten sonra satın aldıkları ev eşyalarını göstermektedir.

Çizelge 4.5. Hane Halkının Kullandığı Eşyalar

Kullanılan Eşyalar	Sahip Olan Aile Sayısı	Toplam Aile Sayısı İçindeki Payı (%)
Ocak (Tüpgaz)	42	100.0
Masa	38	90.5
Buzdolabı	35	83.3
Halı	34	81.0
Ütü	29	69.0
Teyp	26	61.9
Dikiş Makinası	23	54.8
Karyola	12	28.6
Mobilya	12	28.6
Toplam Aile Sayısı	42	-

Çizelge 4.5'e göre evlerin büyük bir çoğunluğunda masa, buzdolabı, halı ve ütü bulunmakla birlikte, karyola ve mobilya kullanımı pek yaygın değildir. Ocak (üç gözlü) ise evlerin tamamında kullanılmaktadır.

Çizelge 4.6. Göçten Sonra Alınan Eşyalar

Kullanılan Eşyalar	Sahip Olan Aile Sayısı	Toplam Aile Sayısı İçindeki Payı (%)
Buzdolabı	20	47.6
Teyp	13	31.0
Halı	9	21.4
Ütü	8	19.0
Mobilya	5	11.9
Dikiş Makinası	5	11.9
Masa	5	11.9
Karyola	3	7.1
Ocak (Tüpgaz)	3	7.1
Toplam Aile Sayısı	42	-

Çizelge 4.5 ve Çizelge 4.6 karşılaştırıldığında ailelerin % 57.1'inin göç ettikten sonra buzdolabı sahibi olduğu ortaya çıkmaktadır. Kırsal kesimde ev eşyaları arasında önemli bir yere sahip olan dikiş makinasının ise göçten sonra sadece % 21.7 oranında arttığı anlaşılmaktadır.

Modernleşme eğilimleri ile birlikte genelde kitle haberleşme araçlarının kullanımının artması beklenmektedir. Araştırma alanındaki kitle iletişim araçları ve bunların kullanım yoğunluğu Çizelge 4.7'de verilmiştir. Buna göre, televizyonun hemen hemen her evde kullanıldığı, radyo ve telefon gibi haberleşme araçlarının evlerde kullanımının yaygınlaşmaya başladığı söylenebilir. Nitekim köyde bu üç araca sahip ortalama aile oranı % 70'i aşmaktadır.

Çizelge 4.7. Meskenlerde Yararlanılan Kitle Haberleşme Araçları

Kitle Haberleşme Aracı	Sayı	%
Televizyon	37	88.1
Telefon	27	64.3
Radyo	25	59.5
Toplam aile sayısı	42	-

Araştırma kapsamına alınan ailelerde başlıca ısıtma aracı olarak soba (odun sobası) her evde bulunmaktadır (Çizelge 4.8). Bu sobalarda çevredeki tarlalardan toplanan mısır koçanları ve pamuk sapları yakacak olarak kullanılmaktadır.

Çizelge 4.8. Meskenlerde Yararlanılan Isıtma Aracı

Isıtma aracı	Sayı	%
Soba (odun sobası)	42	100.0
Elektrik sobası	13	31.0
Toplam Aile Sayısı	42	-

4.2. Nüfus Hareketleri (İç Göçler)

Nüfus hareketleri, diğer bir deyimle göçler, gerek ekonomik güçlükler, gerekse kişilerin kendi kişisel beklentileri sonucu oluşan bir olgudur. Türkiye’de 1950’lerde gözlenmeye başlayan ve 1960’lı yıllarda hızlanan kırdan-kente göç ve dolayısıyla kentleşme olgusu önceleri olumlu bir gelişme olarak ele alınmış kentleşme için bir potansiyel ve bir itici güç olarak kabul edilmiştir. 1965 yılından sonra beşer yıllık dönemler halinde göç istatistikleri incelendiğinde yaklaşık 3 milyon kişinin ikametgah değişikliği yaptığı görülmektedir (DPT, 1993).

İç göçler kırdan kente, kırdan-kıra, kentten kıra, veya kentten-kente olabilmektedir. Ülkemizde nüfus hareketlerinin çoğunluğu kırdan kente göçler şeklinde gerçekleşmektedir.

İncelenen Cırık köyünde iki boyutlu iç göç olgusu yaşanmıştır. Gerçekten Cırık köyü hem kırdan-kente (köyün ilk yerlileri) ve hem de kırdan-kıra (Güneydoğu Anadolu kökenliler) göç olgusunu yaşamıştır. Bu bölümde Cırık köyüne, yani kırdan-kıra gerçekleştirilen göç olgusu incelenecektir.

4.2.1. Köy Nüfusundaki Gelişmeler

Cırık köyü nüfusundaki gelişmeler 1935 yılından 1997 yılına kadar geçen süre içinde incelendiğinde köy nüfusunda önemli dalgalanmaların olduğu göze çarpmaktadır (Çizelge 4.9). Genel olarak 1980 yılına kadar köyün yerlilerinin köyden-kente göç etmesine bağlı olarak nüfusta bir azalma, 1980’den sonraki yıllarda ise köye göç nedeniyle nüfusta yeniden bir artma eğilimi görülmektedir. 1980 yılındaki nüfusun anormal artışı o yıllarda çevredeki pamuk alanlarının çok geniş olması ve pamuk toplama süresinin uzaması (aralık ayı) ve dolayısıyla köy çevresinde barınan geçici tarım işçilerinin köyün nüfusuna eklenmiş olmalarından ileri gelmektedir. Nitekim 1980 yılı sayım sonuçlarında Yüreğir ovası köylerinde benzeri nüfus artışları yaşanmıştır. Örneğin komşu Kadıköy’de 1980 yılında 980 kişi olarak gösterilen nüfus 1985 yılında 366 kişiye düşmüştür (Soysal, 1992).

Çizelge 4.9. Cırık Köyü Nüfusundaki Gelişmeler (1935-1997)

Yıl	Nüfus	İndeks
1935	407	100.0
1950	308	75.7
1955	134	32.9
1960	101	24.8
1965	82	20.1
1970	74	18.2
1975	106	26.0
1980	539	132.4
1985	220	54.1
1990	291	71.5
1997*	366	89.9

* DİE, 1997 Geçici Sayım Sonuçlarına Göre

Çizelgeye göre araştırma kapsamına alınan köyün nüfus indeksi 1935 yılında 100 iken, 1997 yılında % 10.1'lik bir azalma ile 89.9'a kadar düşmüştür. Ancak, Cırık köyü nüfusu 1980'den itibaren köye yerleşen yeni aileler (Güneydoğu kökenliler) nedeniyle yeniden artış sürecine girmiştir.

4.2.2. Göçe Karar Aşaması

Araştırma kapsamına alınan ailelerin, ilk olarak göç olgusunu gerçekleştirdikleri yıl, aile üyelerinin katılım durumu, göçün aşamaları gibi konular bu başlık altında incelenmiştir.

Görüşme yapılan deneklerin yaklaşık % 70'i Diyarbakır (Çermik), % 21.4'i Şanlıurfa (Siverek) ve % 9.5'u ise Adıyaman (Gerger) doğumludur.

4.2.2.1. Göçün Nedenleri

Türk toplumunun toprağa (baba ocağına) bağlılığı bilinen bir gerçektir. Bu durum kırsal bölgelerde kente göre daha da belirgindir. Ancak bazı nedenlerle köyü terketmek, kaçınılmaz olmaktadır. İncelenen ailelerde göç nedenleri Çizelge 4.10'da verilmiştir.

Çizelge 4.10. Köyden Göç Nedenleri

Nedenler	1. Sıra		2. Sıra		3. Sıra		Toplam	
	sayı	%	sayı	%	sayı	%	sayı	%
<i>Ekonomik Nedenler</i>	22	52.4	35	85.4	35	87.5	92	74.8
- Maddi Sıkıntı	16	38.1	19	46,3	3	7.5	38	30.9
- İş Bulmak	3	7.1	11	26.8	19	47.5	33	26.8
- Köydeki İş İmk.Azlığı	3	7.1	3	7.3	11	27.5	17	13.8
- İş Kurmak	0	0.0	1	2.4	2	5.0	3	2.4
- Toprak Yetersizliği	0	0.0	1	2.4	0	0.0	1	0.8
<i>Sosyal Nedenler</i>	20	47.6	6	14.6	5	12.5	31	25.2
- Huzursuzluk	6	14.3	4	9.8	3	7.5	13	10.6
- Kan Davası	11	26.2	0	0.0	1	2.5	12	9.8
- Çocukların Eğitimi	1	2.4	1	2.4	1	2.5	3	2.4
- Can Güvenliği	0	0.0	1	2.4	0	0.0	1	0.8
- Boşanma	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
- Terör	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Toplam	42	100.0	41	100.0	40	100.0	123	100.0

Önem sırasına göre üç cevap vermeleri istenen deneklerin göçe karar vermelerinde öncelikli olarak ekonomik faktörlerin (% 74.8) etkili olduğu Çizelge 4.10'da görülmektedir. Bunu kan davası (% 26.2), huzursuzluk (% 14.3) ve terör (% 2.4) gibi güvenlik konuları izlemektedir. Ancak, anket uygulama aşamasında köyde yapılan kişisel görüşmelerde deneklerin güvenlik konusıyla ilgili sorulara çok net cevap vermedikleri gözlenmiştir. Bu bakımdan Cırık köyüne güvenlikten kaynaklanan göçün daha yüksek düzeyde olduğu düşünülebilir.

İncelenen ailelerde göç kararının alınmasında etkili kişinin aile başkanları olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Temelli Göçe Kim Karar Verdi

Cevaplar	Sayı	%
Aile Başkanı	23	54.8
Aile Başkanlarının Babası	11	26.2
Tüm Aile Fertleri Beraber	6	14.3
Aile Başkanı ve Kardeşleri	2	4.8
Toplam	42	100.0

4.2.2.2. Göçün Niteliği

Cırık köyüne göç “aile göçü” şeklinde olmuştur, yani tüm aile fertleri birlikte göç etmişlerdir. Devamlı göçten önce, geçici tarım işçiliği yaparak hayatlarını kazanan bu insanlar için Çukurova yabancı bir bölge değildir. Bu bakımdan bunların tüm aile üyeleri ile Cırık’a yerleşmelerinde her hangi bir önemli sorunla karşılaşılmamıştır.

4.2.2.3. Göçün Aşamaları

İncelenen ailelerde temelli göçe karar verme durumunun yıllar itibariyle dağılımı Çizelge 4.12’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.12. Ailelerin Memleketten İlk Göç Etme Yılları

Göç Yılı	Sayı	%
—1965	1	2.4
1966-1970	6	14.3
1971-1975	2	4.8
1976-1980	8	19.0
1981-1985	8	19.0
1986-1990	6	14.3
1991-1995	10	23.8
1995 +	1	2.4
Toplam Aile Sayısı	42	100.0

Deneklerin memleketten² ilk göçleri 1976-1985 (% 38.0), 1991-1995 (% 23.8) yıllarına (dönemlerine) rastlamaktadır. Bu yıllarda hanehalkı başkanlarının yaşları incelenirse, deneklerin göçe katılma yaşları 5 ile 40 yaş arasında değişmektedir.

Göç genel olarak bir (16 aile) ya da iki (19 aile) aşamada gerçekleşmiştir. Diğer yedi aile ise, ikiden fazla aşama sonunda Cırık köyüne yerleşmişlerdir. Deneklerin % 38.1'i memleketlerinden göç ederek direk Cırık'a yerleşmişler, % 61.9'u ise Cırık'tan önce başka köylere de yerleşmişlerdir (göç iki ya da daha fazla aşamada gerçekleşmiştir). Deneklerin Cırık köyüne yerleşme yılları Çizelge 4.13'de görülmektedir.

Çizelge 4.13. Deneklerin Cırık Köyüne Yerleşme Yılları

Yıl	Sayı	%
—1975	1	2.4
1976-1980	1	2.4
1981-1985	9	21.4
1986-1990	10	23.8
1991-1995	18	42.9
1995 +	3	7.1
Toplam Aile sayısı	42	100.0

Çizelge 4.13'e göre, köyde yaşayanların yaklaşık % 88'i 1980-1995 yılları arasında Cırık'a yerleşmişlerdir.

4.2.3. Göç Sonrası Eğilimler

Bu başlık altında araştırma kapsamına alınan ailelerin göç için neden Cırık köyünü seçtikleri, köye yerleşmenin kendileri için iyi bir seçim olup olmadığı, göç ettikleri yerlerle (memleket) olan ilişkileri vb. konulara yer verilmiştir.

² Memleket kavramı, araştırma genelinde son olarak göç edilen yer ya da doğup büyüyen yer anlamında kullanılmıştır.

4.2.3.1. Cırık Köyüne Göç Nedenleri

Önceki bölümlerden de anlaşılacağı gibi, Cırık göç etmek için tesadüfen seçilmiş bir köy değildir. Göç olgusunun başlamasında temel etken, ilk göç eden bireylerin daha önceleri bu köye geçici tarım işçiliği yapmaya gelmeleri ile başlar. Bunu takiben eski gelenleri yenilerinin izlemeleri sonucunda, Cırık köyü yoğun bir göçe maruz kalmıştır. Göç eden deneklerin bu köyle olan bağlantıları Çizelge 4.14'de ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

Çizelge 4.14. Deneklerin Göç Öncesi Cırık Köyü İle Bağlantıları

Cevaplar	Sayı	%
Bu Köyde Sadece G. T. İ. Yapanlar	12	28.6
Hem G.T.İ Yapanlar Hemde Tanıdık/Akrabası Olanlar	12	28.6
Bu Köyde Sadece Tanıdık/Akrabası Olanlar	8	19.0
Hem G.T.İ Yapanlar Hem de Diğer Nedenler	3	7.1
Diğer Nedenler	7	16.7
Toplam	42	100.0

Çizelge 4.14'de de açıkça görüleceği gibi, bu köyde geçici tarım işçiliği yapan bireylerin tanıdıkları ve akrabaları da daha sonraki yıllarda göç için Cırık köyünü seçmiştir. Zira göç olgusunda genel kural yenilerin barınak yeri eskilerin (hemşerilerin) yakın çevresidir. Çizelge 4.14'de, diğer nedenler cevabına da rastlanmaktadır. Bu diğer nedenlerle ilgili açıklamalara Çizelge 4.15'de yer verilmiştir.

Çizelge 4.15 Deneklerin Göç Öncesi Cırık Köyü İle Bağlantıları (Diğer Nedenler)

Nedenler	Sayı	%
Bu Köyde Yer (arsa) Alabildi	3	30.0
Bu Köy Yerleşmemize İzin Verdi	2	20.0
Kader-Kısmet	1	10.0
Babası İstedliğinden	1	10.0
Çocukları G.T.İ Yapıyordu	1	10.0
İşçi Getiriyordu	1	10.0
Tanıdıkları Bu Köye Çalışmaya Gelmişti	1	10.0
Toplam	10	100.0

Çizelge 4.15'de köyden yer alınması ve köye yerleşmeye izin verilmesi "diğer nedenler" arasında belirtilmiştir. Genel olarak köyler kapalı toplumlardır. Tanınmayan, bilinmeyen kişilerin köye yerleşmesi pek istenmeyen bir durumdur.

Deneklerin büyük bir kısmının köy kökenli olması, tarımla olan ilişkileri, ekonomik durumlarının yetersiz olması gibi etkenler göçün kent yönünde değilde kır yönüne olması sonucunu doğurmuştur.

4.2.3.2. Deneklerin Göç Hakkındaki Görüşleri

Deneklerin göç hakkındaki görüşlerinden Cırık köyü ile geldikleri yörelerin bir kıyaslanmasının yapılması amaçlanmıştır. Bu amaçla deneklere "Bu köye göç etmekle iyi ettiniz mi?" sorusu yöneltilmiştir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Bu Köye Göç Etmekle İyi Ettiniz mi

Cevaplar	Sayı	%
Evet	35	83.3
Hayır	3	7.1
Bilmiyor	4	9.5
Toplam	42	100.0

Alınan cevaplardan anlaşılacağı gibi, deneklerden 35'i (% 83.3) bu soruya olumlu yanıt vermiştir. Bu yıl Cırık köyüne yeni gelen 4 denek bu soruya "bilmiyorum" cevabını vermiştir. Öte yandan, Cırık köyünün iyi bir seçim olduğu

görüşünde olan 35 aile başkanına bunun nedeni sorulmuştur. Bu soruya deneklerden alınan cevaplar Çizelge 4.17'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.17. Deneklerin Bu Köye Göç Etmekle İyi Bir Seçim Yapıp Yapmama Durumları

Cevaplar	Sayı	%
Daha Fazla Para Kazanılıyor	11	31.4
Burada Huzurlu Bir Ortam Var	7	20.0
Burada Huzurlu Bir Ortam Var ve Daha İyi Para Kazanılıyor	5	14.3
Daha Kolay İş Bulunuyor	5	14.3
Akrabalar Burada ve Daha İyi Para Kazanılıyor	2	5.7
Akrabalar Buradalar	1	2.9
Burada Can Güvenliği Var	1	2.9
Daha İyi Para Kazanılıyor ve Sürekli Gelir Kaynağı Var	1	2.9
Ev Sahibi Olundu	1	2.9
Göçebelikten Kurtulundu	1	2.9
Toplam	35	100.0

Çizelge 4.17'nin incelenmesinden Cırık köyünün daha fazla gelir elde etmek açısından iyi bir seçim olduğu görüşü ağırlık kazanmaktadır.

Cırık köyü halkı isteyerek ya da istemeyerek yurtlarından göç etmişler, bir yada birkaç aşama sonunda buraya yerleşmişlerdir. Normal şartlar altında bir yerden diğerine göç sonrasında uyum konusunda birtakım güçlüklerle karşılaşılması olağan bir durumdur. Deneklerin bu konudaki görüşleri Çizelge 4.18'de verilmiştir.

Çizelge 4.18. Deneklerin Bu Köye Çabuk Uyum Sağlayıp Sağlayamama Durumları

Cevaplar	Sayı	%
Çabuk Uyum Sağladım	39	95.1
Uyum Sağlayamadım	2	4.9
Toplam	41**	100.0

** Bir denek Cırık köyüne yeni (6 ay önce) yerleştiğinden kapsam dışı bırakılmıştır.

Deneklerin % 95.1'i köye çabuk uyum sağladıklarını, % 4.9'u ise henüz köye adapte olmadıklarını belirtmektedirler. Cırık köyü halkının kendi aralarında uyum

sağlamalarına karşın, komşu köylülerle ilişkilerinde sorunlar yaşandığı göz ardı edilmemelidir.

Köye çabuk uyum sağladığını ifade eden 39 aile başkanına bunun nedenleri sorulduğunda Çizelge 4.19'daki yanıtlar alınmıştır.

Çizelge 4.19. Deneklerin Köye Çabuk Uyum Sağlama Nedenleri

Cevaplar	Sayı	%
Daha Önce Akrabaları Olduğundan	13	33.3
Çevrenin Tanıdık Olmasından	7	17.9
Daha Önce G.T.İ Olarak Geldiğinden	4	10.3
Tanıdıklar Vardı	4	10.3
Daha Önce G.T.İ Olarak Geldiğinden Akr. Olduğundan	3	7.7
Komşuluk İlişkileri İyi Olduğundan	3	7.7
Ailece Geldiğinden	2	5.1
Önceden Tanıdık ve Akraba Vardı	2	5.1
Ailece Geldiğinden ve Önceden G.T.İ Olarak Geld.	1	2.6
Toplam	39	100.0

Deneklerin uyum sağlamaları konusunda köyde akraba ve tanıdıkların bulunması yanı sıra, burada yıllarca mevsimlik tarım işçisi olarak çalışmış olmalarının da önemli rolü olduğu Çizelgedeki verilerden anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak köy halkının tamamına yakın bir kısmı bu köyün ortamına çabuk ısınmışlar ve alışmışlardır. Ancak kişinin bir yere çabuk uyum sağlaması o yerde mutlu olması anlamına gelmemektedir. Nitekim Cırık köyüne çabuk uyum sağlayan kişilerin oranı Çizelge 4.18'de % 95.1 iken, bu köyde kendini mutlu hissedenden kişilerin oranı % 73.2 düzeyinde kalmıştır (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. Deneklerin Yaşadıkları Yerde Mutlu Olup Olmama Durumları

Cevaplar	Sayı	%
Cırık Köyünde Daha Mutluyum	30	73.2
Memlekette Daha Mutluydum	9	22.0
Cevap Yok	2	4.9
Toplam	41*	100.0

* Bir denek Cırık köyüne yeni (6 ay önce) yerleştiğinden kapsam dışı bırakılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan denekler mutluluk kavramını genel olarak maddi ve manevi açıdan değerlendirmişlerdir. Cırık köyünde yaşamaktan mutlu olan deneklerin % 43.3'ü (13 denek) maddi yönden daha mutlu olduklarını belirtirken, diğerleri (% 56.7) ise genel olarak manevi yönden (huzur, can güvenliği, vb.) mutlu olduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. Cırık Köyünde Mutlu Olunma Nedenleri

Cevaplar	Sayı	%
Can Güvenliği ve Huzur Var	7	23.3
Geçinmek Daha Kolay	5	16.7
Aile Olarak Buradalar	5	16.7
Daha Rahat ve Daha İyi Para Kazanıyor	4	13.3
Daha Huzurlu ve Özgür Bir Ortam Var	3	10.0
İş Bulup Çalışabiliyor	3	10.0
Memleketini İyi Tanıyacak Kadar Uzun Süre Yaşamadığından	2	6.7
Çevresi Var İyi Para Kazanıyor	1	3.3
Toplam	30	100.0

Memleketlerinde iken daha mutlu olduklarını söyleyen deneklerin mutluluk nedenleri ise Çizelge 4.22'de görülmektedir.

Çizelge 4.22. Memlekette Mutlu Olunma Nedenleri

Cevaplar	Sayı	%
Tanıdık/akrabalar Orada Olduğundan	4	44.4
Memlekete Hasretlik Olduğundan	3	33.3
Burada da İş Bulunamadığından	1	11.1
Çocukluğun Memlekette Geçmesi	1	11.1
Toplam	9	100.0

Memleketlerinde daha mutlu olduklarını ifade eden bireyler bunun nedeni olarak, tanıdık ve akrabalarının orada bulunmasını (% 44.4) ve memleket özlemi çektiklerini (% 33.3) ifade etmişlerdir.

Mutluluğu etkileyen kavramlardan biri de kişinin tasarladıkları işleri gerçekleştirip gerçekleştirilememesidir. Şüphesiz Cırık köyünün yeni sakinleri göç etmeden önce de birtakım işleri planlamışlar ve bunu gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Deneklerden tasarlanan işleri gerçekleştirip gerçekleştirmediklerine dair alınan cevaplar Çizelge 4.23'de görülmektedir.

Çizelge 4.23. Deneklerin Tasarlanan İşleri Gerçekleştirip Gerçekleştirememe Durumu

Cevaplar	Sayı	%
Gerçekleştirdim	15	36.6
Gerçekleştiremedim	9	22.0
Cevap Yok	17	41.5
Toplam	41*	100.0

* Bir denek Cırık köyüne yeni (6 ay önce) yerleştiğinden kapsam dışı bırakılmıştır.

Çizelge 4.23'de deneklerin 15'i (% 36.6) tasarladıkları işleri gerçekleştirmelerine rağmen, 9'u (% 22.0) ise yapmayı tasarladıkları işleri gerçekleştirememişlerdir. Ancak deneklerden % 41.5'i bu soruya cevap vermekten kaçınmışlardır.

Deneklerin tasarladıkları ve gerçekleştirdikleri işler Çizelge 4.24'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.24. Deneklerin Tasarlanan İşleri Gerçekleştirme Durumu

Cevaplar	Sayı	%
Çocukların Eğitimi Konusu	3	20.0
Kendi Evinin Sahibi Olunması	3	20.0
Çocukların Eğitimi-Daha İyi Para Kazanılması	2	13.3
Çocukların Eğitimi- İş Kurulması	1	6.7
Çocukların Eğitimi-Huzur Bulunması	1	6.7
Daha İyi Para Kazanılması	1	6.7
Ev ve Tarla Satın Alınması	1	6.7
Huzur Bulunması-Çocuk Evlendirilmesi	1	6.7
İş Bulup Çalışabilmesi	1	6.7
Tarla Satın Alınması	1	6.7
Toplam	15	100.0

Çizelgede deneklerin özellikle çocukların eğitimi, ev ve kazanç sahibi olmaları konusunda başarı sağladıkları görülmektedir. Deneklerin (9 kişi) yapmayı tasarlayıp da yapamadıkları işler ise Çizelge 4.25'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.25. Deneklerin Göçten Önce Tasarlayıpta Gerçekleştiremedikleri İşler

Cevaplar	Sayı	%
Büyük Çiftçi Olmak	2	22.2
Toprak Sahibi Olmak	2	22.2
Çok Para Kazanmak.	1	11.1
Ev Sahibi Olmak (İnşa Etmek)	1	11.1
Hiç Bir Plan Gerçekleştirilemedi.	1	11.1
Sürekli ve Daha İyi Bir İş Sahibi Olunması	1	11.1
Tarla ve Araba Sahibi Olunması	1	11.1
Toplam	9	100.0

Çizelge 4.25'de deneklerin gerçekleştiremedikleri işlerin başında toprak sahibi ve çiftçi olma isteği ağırlık kazanmaktadır. Çoğunluğu topraksız olan deneklerin böyle bir planı olmasını son derece doğal karşılamak gerekir.

Son olarak deneklere gelecek ile ilgili en önemli üç isteklerinin neler olduğu sorulmuş ve bu soruya çok değişik cevaplar alınmıştır (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. Deneklerin Gelecek İçin En Önemli İstekleri

İstekler							Toplam	
	1. SIRA	%	2. SIRA	%	3. SIRA	%	Sayı	%
Sağlık-Esenlik	10	23.8	1	2.4	0	0.0	11	8.7
Daha çok para kazanmak	7	16.7	3	7.1	0	0.0	10	7.9
Toprak sahibi olmak	5	11.9	0	0.0	0	0.0	5	4.0
Çocukların okulu bitirmesi	1	2.4	2	4.8	1	2.4	4	3.2
Hayvan sahibi olmak	3	7.1	1	2.4	0	0.0	4	3.2
Sürekli bir iş sahibi olmak	3	7.1	1	2.4	0	0.0	4	3.2
İşyeri açmak	1	2.4	1	2.4	0	0.0	2	1.6
Kimseye muhtaç olmamak	1	2.4	1	2.4	0	0.0	2	1.6
Evinin inşaatını tamamlamak	1	2.4	1	2.4	0	0.0	2	1.6
Çocuklara iyi bir gelecek haz.	2	4.8	0	0.0	0	0.0	2	1.6
Daha rahat bir ev	0	0.0	0	0.0	1	2.4	1	0.8
Araba sahibi olmak	0	0.0	1	2.4	0	0.0	1	0.8
Birlik beraberlik	0	0.0	1	2.4	0	0.0	1	0.8
Emekli olabilmek	0	0.0	1	2.4	0	0.0	1	0.8
Ev sahibi olmak	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Evlenmek	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Daha iyi bir Yönetim	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Köy sorunlarının çözülmesi	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Pikap sahibi olmak	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Cevap yok	3	7.1	28	66.7	40	95.2	71	56.3
Toplam Cevap Sayısı	42	100.0	42	100.0	42	100.0	126	100.0

Çizelge 4.26’da görüldüğü gibi, deneklerin ileriye dönük isteklerinde çok farklılıklar bulunmaktadır. Ancak deneklerin öncelikli olarak, “sağlık-esenlik”, “daha çok para kazanmak” ve “toprak sahibi olmak” gibi istekleri ilk üç sırayı almaktadır.

4.2.4. Doğum Yerleri İle Olan İlişkiler ve Geri Dönme Eğilimleri

Araştırma kapsamına alınan Cırık köyü halkı Güneydoğu Anadolu kökenli olmaları nedeniyle, doğdukları köylerle olan ilişkilerini sürdürmektedirler Bu insanlar

ayrıca bir aşirete de bağlı olduklarından memleketleriyle sosyal ilişkileri daha da güçlüdür.

Cırık köyüne yerleşen deneklerden % 73.2'sinin "baba ocağıyla" ilişkilerini sürdürdükleri saptanmıştır. Doğum yerleriyle ilişkilerini sürdüren bu kişiler yılda 1-2 kez köylerine ziyaret amacıyla gitmektedirler (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27. Doğum Yerine (Memlekete) Gidiş-Geliş Sıklığı

Cevaplar	Sayı	%
Yılda 1-2 Kez	25	83.3
Yılda 3-5 Kez	4	13.3
Yılda 5'den Fazla	1	3.3
Toplam	30	100.0

Çizelge 4.27'ye göre memleketle ilişkilerini devam ettiren deneklerin % 83.3'ü yılda 1 yada 2 kez memleketlerine gitmektedir. Ancak, Cırık'ta bir ailenin kalış süresi uzadıkça, o ailenin memlekete gidiş-geliş sıklığı da azalmaktadır.

Deneklerin memlekete gidiş-geliş sıklığı üzerinde etkili olan faktörler Çizelge 4.28'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.28. Memleketi Ziyaret Nedenleri

Cevaplar	Sayı	%
Akraba Ziyareti ve Düğün/Başsağlığı	16	53.3
Akraba Ziyareti	8	26.7
Düğün/Başsağlığı	3	10.0
Akraba Ziyareti, Düğün/Başsağlığı ve Bayram Ziyareti	1	3.3
Akraba Ziyareti ve İş İcabı	1	3.3
Düğün/Başsağlığı ve Hasta Ziyareti	1	3.3
Toplam	30	100.0

Çizelge 4.28'e göre, doğdukları köylerle ilişkileri olan deneklerin köylerini ziyaret amaçları arasında: akrabaları ziyaret etmek, cenaze ve düğün törenlerine katılmak gibi nedenler bulunmaktadır.

Memleketle olan ilişkilerini devam ettiren 30 denekten 3'ü (% 10.0) eskiye oranla ilişkilerinin (memlekete gidiş-geliş sayısının) arttığını, 7'si (% 23.3) azaldığını ve 20'si (% 66.7) ise ilişkilerinin değişmediğini belirtmektedir. (Çizelge 4.29).

Çizelge 4.29. Eskiye Göre Deneklerin Memleketle Olan İlişkileri

Cevaplar	Sayı	%
Değişmedi	20	66.7
Azaldı	7	23.3
Arttı	3	10.0
Toplam	30	100.0

Deneklerin ilişkilerinin artma yada azalma nedenlerine bakıldığında, arttı yanıtı verenler evlilik sonrasında akraba sayısının artması (% 33.3), zaman ve imkanların daha uygun hale gelmesini (% 66.7) neden olarak göstermektedirler. Diğer taraftan ilişkilerinin azaldığını söyleyen denekler ise; tanıdık ve akraba sayısının azalmasını (% 57.1) ve maddi imkansızlığı (% 42.9) neden olarak göstermektedirler. Görülen odur ki, gelecek yıllarda da tanıdık ve akraba sayısının azalmasıyla, memleketle olan ilişkiler daha da azalacaktır.

Cırık köyünün şehre göç etmek için bir aşama olarak kullanılıp kullanılmadığının ortaya çıkarılması açısından deneklerin şehre yerleşme konusundaki fikirleri sorulmuştur. Birtakım beklentilerin gerçekleşmesi koşuluyla bu soruya deneklerin % 54.8'i evet cevabını verirken, % 45.2'si Cırık köyünü kendilerine yurt seçtiklerini, bu köyden memnun olduklarını ve şehre yerleşmeyi düşünmediklerini ifade etmişlerdir.

Şehre yerleşmeyi düşünen deneklerden % 39.1 (9 denek) “şehrin çekiciliği ve sosyal hayatın canlılığını” gerekçe olarak göstermektedirler (Çizelge 4.30). Öte yandan çocukların eğitimi konusu da kente göç nedenleri arasında önemli bir pay (% 26.1) almaktadır.

Çizelge 4.30. Şehre Yerleşebileceklerini Düşünen Deneklerin Yerleşme Nedenleri

Şehre Yerleşme Nedenleri	Sayı	%
Şehrin Çekiciliği/Sosyal Hayat	9	39.1
Çocukların Eğitimi	6	26.1
Akrabaların Olması	3	13.0
Çocukları İş Sahibi Etmek	3	13.0
Bu Köyün de Doğu Gibi Olması	1	4.3
İş Kurabilmek İçin	1	4.3
Toplam	23	100.0

Şehre yerleşmeyi ve Cırık köyünden ayrılmayı düşünmeyen deneklerin görüşlerine ise Çizelge 4.31'de yer verilmiştir.

Çizelge 4.31. Şehre Yerleşmeyi Düşünmeyen Deneklerin Yerleşmeme Nedenleri

Şehre Yerleşmeme Nedenleri	Sayı	%
Köy Hayatına Alışkın	8	42.1
Köy Daha Rahat	5	26.3
Köyde Geçinmek Daha Kolay	3	15.8
Şehir Hayatını Sevmiyor	3	15.8
Toplam	19	100.0

Araştırma kapsamına alınan deneklerden 3'ü (% 15.8) maddi açıdan köy hayatının daha avantajlı ve köyde geçinmenin şehre kıyasla daha kolay olduğu görüşünü savunmaktadır. Deneklerin % 42.1'lik bir kesimi de köylü çocuğu olduğundan köy hayatına alışkın olduğunu ve dolayısıyla şehre yerleşmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Cırık köyü halkı köyde yaşamaktan mutlu olmakla birlikte, koşulların uygun olması durumunda herhangi bir şehre yerleşebileceklerini de ifade etmişlerdir.

Deneklerin memleketlerine geri dönmeleri konusundaki eğilimleri Çizelge 4.32'de görülmektedir.

Çizelge 4.32. Deneklerin Memlekete Geri Dönme Konusundaki Eğilimleri

Cevaplar	Sayı	%
Dönmem	38	92.7
Dönebilirim	3	7.3
Toplam	41*	100.0

* Bir denek Cırık köyüne yeni (6 ay önce) yerleştiğinden kapsam dışı bırakılmıştır.

Çizelge 4.32’de aile başkanlarından geri dönme eğiliminde olanların çok az sayıda (3 kişi) oldukları görülmektedir. Memlekete geri dönmeyecek büyük çoğunluğun (% 92.7) bir bölümü, Cırık köyünün daha “huzurlu” olduğunu (% 23.7), diğer bir bölümü ise memleketlerinde “baskı ve adaletsizlik” olduğunu ifade etmişlerdir (% 23.7). Ayrıca geçim sıkıntısı ve iş imkanlarının olmaması da diğer önemli nedenler arasında bulunmaktadır (Çizelge 4.33).

Çizelge 4.33. Memlekete Geri Dönmeyi Düşünmeyen Deneklerin Dönmeme Nedenleri

Dönmeme Nedenleri	Sayı	%
Memlekette Baskı ve Adaletsizlik Var	9	23.7
Cırık'ta Daha Huzurlu	9	23.7
Memlekette İş İmkani Yok	6	15.8
Memlekette Geçim Sıkıntısı Var	4	10.5
Memlekette Kimsesi Yok	4	10.5
Babası ve Annesi Ayrıldığından	2	5.3
Memlekette Ağalık Düzeni Var	1	2.6
Memlekette Can Güvenliği Yok	1	2.6
Çocukların Eğitiminin Daha İyi Olması İçin	1	2.6
Köy Boşaltıldı	1	2.6
Toplam	38	100.0

Cırık köyü halkının memlekette mutsuz olduğu (% 73.2) ortadadır. Memlekete geri dönmeyi düşünmeyenlerin % 92.7’lik bir oranda olması bu sonucu desteklemektedir. Bunun yanısıra şartların uygun olması durumunda deneklerin herhangi bir şehre (doğu illeri hariç) yerleşebileceklerini ifade etmeleri bu insanların memleketlerindeki yaşam şartlarının ne denli zor olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Şehre yerleşme konusundaki düşünceler ise daha fazla göç kaldırabilecek durumda

olmayan Cırık köyünün bir basamak olarak kullanılabilineceği sonucunu ortaya koymaktadır.

Ancak kişilerin yaşayabilmeleri ve ayakta kalmaları için bir iş-güç sahibi olmaları gerekmektedir. Deneklere bir iş imkanı sağlansa geri dönüp dönmeyecekleri sorulduğunda, deneklerin % 31.7'sinden (13 kişi) diğer bir ifadeyle her üç kişinin birinden dönmeyi düşünürüm cevabı alınmıştır (Çizelge 4.34).

Çizelge 4.34. İş İmkani Olması Durumunda Memlekete Geri Dönme Eğilimleri

Cevaplar	Sayı	%
Dönmem	28	68.3
Dönebilirim	13	31.7
Toplam	41*	100.0

* Bir denek Cırık köyüne yeni (6 ay önce) yerleştiğinden kapsam dışı bırakılmıştır.

Deneklere bir iş imkanı sağlanması durumunda geri dönmeyi düşünebilecek deneklerin sayısında bir artış gözlemlenmektedir. Bu artışın sebepleri Çizelge 4.35'de görülmektedir.

Çizelge 4.35. İş İmkani Olması Durumunda Memlekete Geri Dönme Nedenleri

Cevaplar	Sayı	%
Daha İyi Para Kazanabilinmesi	6	46.2
Memleket Olduğundan	3	23.1
Akrabaların Bulunması	2	15.4
Sürekli İş ve Gelir Sahibi Olunması	2	15.4
Toplam	13	100.0

Çizelge 4.35'e göre, daha iyi para kazanma ile sürekli iş ve gelir sahibi olma gibi cevaplar % 61.6'lık bir paya sahiptir. Dolayısıyla, iş imkanının olması memleketine geri dönmeyi düşünenler üzerinde etkin bir rol oynamaktadır.

Diğer taraftan deneklere bir iş imkanı sağlanması durumunda bile memleketlerine geri dönmeyi düşünmeyen (% 68.3) deneklerin çoğunlukta olduğu görülmektedir (Çizelge 4.36).

Çizelge 4.36. İş İmkânı Sağlansa Dahi Geri Dönmeyi Düşünmeme Nedenleri

Dönmeme Nedenleri	Sayı	%
Huzur Yok	11	39.3
Burada Rahat/Huzurlu	5	17.9
Bu Yaştan Sonra Geri Dönülmez	4	14.3
Memlekette Kimsesi Yok	3	10.7
Babası ve Annesi Ayrıldığından Dönmek İstemiyor	2	7.1
Memlekette Baskı Var	2	7.1
Köy Boşaltıldı	1	3.6
Toplam	28	100.0

Memleketlerinden huzursuzluk nedeniyle göç eden bireyler, kendilerine iş imkânı sağlansa bile orada huzurlu bir ortamı bulamayacaklarına inanarak geri dönmek istememektedirler (% 39.3). Cırık köyüne alışan denekler, geçen bunca zamandan sonra geri dönmeyeceğini belirtmektedirler (% 14.3). Demek oluyor ki; maddi sıkıntılar aşılmış olsa da deneklerin memleketlerine geri dönmelerine yeterli olmayacaktır.

4.2.5. Şehir Merkezi (Adana) İle İlişkiler

Deneklerin il merkezi Adana ile olan bağlantıları da deneklerin göç sonrası eğilimleri ile ilgilidir. Deneklerin ne kadar sıklıkta ve hangi amaçla şehir merkezine gittikleri Çizelge 4.37 ve 4.38'de incelenmiştir.

Çizelge 4.37. Deneklerin Şehir Merkezini Ziyaret Sıklığı.

Ziyaret Sıklığı	Sayı	%
Hergün	2	4.9
İki Günde Bir	1	2.4
Haftada İki	3	7.3
Haftada Bir	8	19.5
Onbeş Günde Bir	7	17.1
Ayda Bir Gün	15	35.7
İki Ayda Bir	3	7.3
Üç Ayda Bir	2	4.9
Dört Ayda Bir	1	2.4
Toplam	42	100.0

Araştırma kapsamına alınan deneklerin, şehir merkezine gitme sıklıkları yıl içinde değişiklik göstermektedir. Genel olarak denekler şehre gidiş geliş sıklığı sorusuna “gerektiğinde” yanıtını vermektedirler. Doğal olarak şehre gidiş-geliş sıklığı, yapılan işle ilgili bir durumdur. Nitekim geçici tarım işçiliği yapan denekler çapa ve pamuk toplama zamanlarında şehre gidiş-gelişin daha seyrekleştiğini ifade etmektedirler. Bu nedenle Çizelge 4.37’deki değerler yıl içinde ortalama gidiş-geliş sayısı olarak yorumlanmalıdır.

Buna göre deneklerin yaklaşık üçte biri (% 35.7) ayda bir şehir merkezine gitmektedir.

Şehre gitme sıklığı, şehre gitmenin amacı ile bağlantılıdır. Genel olarak şehre daha sık giden denekler, bu sıklığın işlerinden kaynaklandığını belirtmektedir. Çizelge 4.38’de deneklerin şehre hangi amaçla gittikleri görülmektedir.

Çizelge 4.38. Şehir Merkezine Gitme Amacı

Cevaplar	Sayı	%
Alışveriş	13	31.0
Alışveriş ve Tanıdık/Akraba Ziyareti	9	22.0
Tanıdık/Akraba Ziyareti	6	14.6
İş İcabı	6	14.6
Alışveriş ve Hastane	5	12.2
Hastane	1	2.4
Alışveriş, Tanıdık/Akraba Ziyareti ve Hastane	1	2.4
Tanıdık/Akraba Ziyareti ve Hastane	1	2.4
Toplam	42	100.0

Çizelge 4.38'den deneklerin özellikle alışveriş, tanıdık-akraba ziyareti ve sağlık problemleri için şehir merkezine gittikleri anlaşılmaktadır.

4.3. Toplumsal Yapı

4.3.1. Aile Üyelerinin Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

1997 Genel Nüfus Sayımı Sonuçlarına göre yaklaşık 64.3 milyon olan Türkiye nüfusunun % 50.7'sini erkek, % 49.3'ünü kadın nüfus oluşturmaktadır. Konuya kırsal kesim açısından bakıldığında, oransal olarak erkek nüfusun (% 48.3) kadın nüfusun (% 51.7) gerisinde kaldığı görülmüştür. Çizelge 4.39'dan izleneceği gibi araştırma kapsamına alınan 42 ailede 267 aile üyesi yaşamakta olup bunların 129'u (% 48.3) erkek, 138'ini (% 51.7) kadın nüfus oluşturmaktadır.

Çizelge 4.39. Aile Üyelerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	138	51.7
Erkek	129	48.3
Toplam	267	100.0

Öte yandan, ülkemiz genç bir nüfus yapısına sahiptir. Nitekim 1990 yılı itibariyle nüfusu 2000'den az olan kırsal yerleşim birimlerinde 0-14 yaş grubunu oluşturan bireylerin oranı yaklaşık % 38'dir. 15-64 yaş grubunu oluşturanların oranı % 56, 65 ve yukarı yaş grubunu oluşturanların oranı ise % 6'dır (DİE, 1994). Cırık köyü nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, 0-14 yaş grubundaki genç nüfusun Türkiye ortalamasının da üzerinde olduğu anlaşılmaktadır (Çizelge 4.40).

Çizelge 4.40. Aile Üyelerinin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Grupları	Erkek		Kadın		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-14	72	55.8	68	49.3	140	52.4
15-64	56	43.4	69	50.0	125	46.8
65 +	1	0.8	1	0.7	2	0.7
Toplam	129	100.0	138	100.0	267	100.0

Çizelge 4.40'da açıkça görüleceği gibi, Cırık köyünde genç nüfus oldukça yüksek, buna karşın yaşlı nüfus çok düşük oranda kalmıştır. Doğurganlık oranının

yüksek olduğu bir köyün genç bir nüfus yapısına sahip olması son derece doğal karşılanmalıdır.

4.3.2. Nüfusun Eğitim Durumu

İncelenen ailelerde hanehalkı üyelerinin cinsiyetlerine göre eğitim durumları Çizelge 4.41’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.41. Aile Üyelerinin Cinsiyetlerine Göre Eğitim Durumları (6 Yaş ve Üzeri)

Eğitim Durumu	Erkek		Kadın		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okur-yazar Olmayan	19	19.8	52	44.8	71	33.5
Sadece Okur-yazar olan	10	10.4	6	5.2	16	7.5
İlkokula Devam Eden	25	26.0	34	29.3	59	27.8
İlkokul mezunu	38	39.6	17	14.7	55	25.9
Ortaokula devam eden	2	2.1	5	4.3	7	3.3
Ortaokul mezunu	2	2.1	0	0.0	2	0.9
Liseye devam eden	0	0.0	1	0.9	1	0.5
Lise mezunu	0	0.0	1	0.9	1	0.5
Üniversiteye devam eden	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Üniversite mezunu	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Toplam	96	100.0	116	100.0	212	100.0

Çizelge 4.41 incelendiğinde okur-yazar olmayan aile üyeleri oranının yüksek (% 33.5) olduğu dikkati çekmektedir. Okuma yazma bilmeyen nüfusun içinde ise kadınlar önemli bir pay almaktadır. Öte yandan incelenen ailelerde ilkokul sonrası kademelere devam eden öğrenci oranı da oldukça düşük düzeydedir.

Devlet-köylü işbirliği ile yapılmış olan Cırık köyü ilkokulu, ülkemizde uygulanmasına başlanılan 8 yıllık eğitime karşın, 5 yıllık eğitim verebilmektedir. Okulda yaklaşık 60 öğrenci ve biri müdür olmak üzere 3 öğretmen bulunmaktadır. Okul, deneklerin % 45.2’since 5 yıllık eğitim için “yeterli”, % 42.9’unca da “yetersiz” görülmektedir. Cırık köyünde görüşülen aile başkanlarının çocukları için istedikleri eğitim kademeleri Çizelge 4.42’de görülmektedir.

Çizelge 4.42. Aile Başkanlarına Göre Çocuklar İçin İstenen Eğitim Kademeleri

Cevaplar	Erkek		Kız	
	Sayı	%	Sayı	%
Okuyabildikleri Yere Kadar	40	95.2	37	88.1
İlkokul Bitinceye Kadar	1	2.4	3	7.1
İmkanının Yettiği Yere Kadar	1	2.4	1	2.4
Ortaokul Bitinceye Kadar	0	0.0	1	2.4
Toplam	42	100.0	42	100.0

Eğitim düzeyleri oldukça düşük olmasına karşın, aile başkanlarının kız ve erkek çocuklarının okula devam etmeleri konusunda herhangi bir ayırım yapmamaları dikkati çekmektedir. Aile başkanlarının “okuyabildikleri yere kadar okusunlar” cevabı, deneklerin çocuklarının eğitimi konusunda herhangi bir sınırlandırma getirmediğini göstermektedir.

4.3.3. Aile Yapısı

4.3.3.1. Ortalama Aile Büyüklüğü ve Aile Üyeleri Sayısı

Aile; evlilik, süt veya kan bağı ile birbirine bağlı insanlardan oluşan ve toplumun temeli kabul edilen küçük toplumsal birim olarak tanımlanmaktadır (Demir, Acar, 1997).

Ülkemizde aynı çatı altında ortalama 4.8 kişi yaşamaktadır. Ancak bu ortalama aile genişliği kırsal kesimden (5.4), kentsel kesime doğru (4.3) bir azalma göstermektedir. (DPT, 1993). Aile büyüklüğü bölgelere göre de farklılıklar göstermektedir. DPT tarafından yapılan bir çalışmada, en düşük aile genişliği 4.6 ile Batı Anadolu’da, en yüksek aile genişliği ise 6.5 ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da bulunmuştur (DPT, 1993).

Araştırma yapılan ailelerde aynı çatı altında yaşayan aile üyeleri sayısı Çizelge 4.43’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.43. İncelenen Ailelerde Aile Üyeleri Sayısı

Aile Üyesi Sayısı (Kişi)	Sayı	%
1—2	1	2.4
3—4	8	19.0
5—6	15	35.7
7—8	11	26.2
9—10	5	11.9
10 +	2	4.8
Toplam	42	100.0

Çizelge 4.43'den anlaşılacağı gibi, Cırık köyünde 5-6 (% 38.1) ve 7-8 (% 23.8) kişiden oluşan ailelerin sayıca fazlalığı göze çarpmaktadır. Ortalama aile genişliği ise 6.4 ile göç ettikleri bölgenin (Güneydoğu Anadolu) ortalama aile genişliği olan 6.5'e çok yakındır. Bir başka deyişle Cırık köyünde aynı çatı altında kalabalık yaşanmaktadır.

4.3.3.2. Aile Biçimi

Anne, baba ve bekar çocuklardan oluşan çekirdek (modern) aile biçiminin ülkemiz hem kırsal (% 58) hem de kentsel (% 67) kesimlerinde egemen olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamına alınan Cırık köyündeki ailelerde de 42 hanenin 36'sı (% 85.7) çekirdek aile tipindedir (Çizelge 4.44).

Çizelge 4.44. İncelenen Ailelerde Aile Biçimi

Aile Biçimi	Sayı	%
Çekirdek (Modern) Aile	36	85.7
Geniş (Geleneksel) Aile	5	11.9
Parçalanmış (Eksik) Aile	1	2.4
Toplam	42	100.0

Çizelge 4.44'de iki-üç kuşağın birarada yaşadığı geniş ailelerin (geleneksel) oranının yaklaşık olarak % 12 dolayında kaldığı görülmektedir. Ailedeki genç bireylerle yapılan sohbet şeklindeki görüşmelerde, ekonomik açıdan yeterli olmaları

durumunda kendi evlerini kurmak istemeleri, köyde ilerideki yıllarda çekirdek aile oranının yine yüksek düzeyde kalacağı düşünülebilir.

Araştırma kapsamına alınan aile başkanlarına “evlerini ne zaman baba evinden ayırdıkları” sorulduğunda genelde "evlendikten sonra" cevabı alınmıştır (Çizelge 4.45).

Çizelge 4.45. Çekirdek Aile Biçiminin Ortaya Çıkışı

Cevaplar	Sayı	%
Evlendikten Sonra	15	41.7
Baba Vefat Ettikten Sonra	8	22.2
Göç Ettikten Sonra	7	19.4
Baba İkinci Eş Alınca	2	5.6
Askerden Sonra	2	5.6
Kendi Evini Bitirince	1	2.8
Evin Küçüğü Evlenince	1	2.8
Toplam	36	100.0

Deneklerin % 85.7 oranında evlerini ayırdıkları anlaşılmaktadır. Aile başkanlarına, kendi çocuklarının (erkek çocuk) evlerini ayırıp ayırmaması konusunda düşünceleri sorulduğunda deneklerin % 61.9'u “çocukların evleri ayrı olmalı”, % 38.1'i ise “çocuklar ailesi ile birlikte yaşamalı” şeklinde cevap vermişlerdir. Çocukların ayrı yaşaması görüşünü savunanlar; çocukların daha bağımsız olacaklarını ve kendi geçimlerini kendilerinin sağlamaları gerektiğini belirtmektedirler. Çocukların evlendiklerinde aynı evde yaşamalarının daha iyi olacağını savunanlar ise, çocukların kendilerine bakmaları, ailenin birbirine destek olması gerektiğini ve masrafların daha az olacağı görüşünü savunmaktadırlar.

4.3.3.3. Ailenin Kuruluşu

Türk toplumu genel olarak erken evlenen bir toplum özelliği göstermektedir. 1990 yılı sayım sonuçlarına göre yaklaşık olarak 36.7 milyon olan 15 yaş ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun % 60.4'ü medeni durumunun “evli” olduğu anlaşılmaktadır (DİE, 1993). Çizelge 4.46'da araştırma kapsamına alınan deneklerden 15 yaş ve üzerindeki bireylerin medeni durumları görülmektedir.

Çizelge 4.46. Aile Üyelerinin Medeni Durumları (15 yaş ve Üzeri)

Medeni Durum	Sayı	%
Evli	88	69.3
Bekar	33	26.0
Dul	3	2.4
Boşanmış	3	2.4
Toplam	127	100.0

Çizelge 4.46'dan da görülebileceği gibi, incelenen ailelerde evli olan bireylerin oranı yaklaşık % 70 gibi oldukça yüksek bir değere ulaşmaktadır. Evlenme oranının yüksek oluşu erken yaşta evlenmelerden kaynaklanmaktadır. Görüşme yapılan ailelerde aile başkanları ve eşlerinin ilk evlenme yaşları Çizelge 4.47'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.47. Aile Başkanları ve Eşlerinin İlk Evlenme Yaşları

İlk Evlenme Yaşı	Aile Başkanları		Aile Başkanı Eşleri	
	Sayı	%	Sayı	%
13-14	0	0.0	1	2.3
15-17	6	14.6	21	48.8
18-20	22	53.7	13	30.2
21-23	7	17.1	4	9.3
24-26	5	12.2	4	9.3
27-29	1	2.4	0	0.0
Toplam	41 ⁽¹⁾	100.0	43 ⁽²⁾	100.0

(1) Araştırma alanındaki 1 aile başkanı evin en büyük erkek çocuğu olup medeni hali bekadır.

(2) Araştırma alanındaki aile başkanlarından 2'sinin iki eşi vardır.

Görüşülen aile başkanlarının ilk evlenme yaşları genelde 18-20 yaşları arasında yoğunlaşmaktadır (% 53.7). Aile başkanı eşlerinin ilk evlenme yaşları ise erkeklere göre oldukça küçüktür. Kadınların % 48.8'i 15-17 yaşları arasında evlenmektedir. Yani Cırık köyünde ilk evlilik Türkiye kırsal kesim ortalamasına göre daha genç yaşlarda gerçekleşmektedir. Nitekim kırsal kesim için ilk evlenme yaşı erkeklerde 21.6 kadınlarda ise 18.6'dır (DPT,1993). Cinsiyet açısından olaya bakıldığında kızların erkeklerden daha erken yaşlarda evlendiği anlaşılmaktadır. Gerçekten kız çocukları ailenin "namusu" sayılmakta ve "kısmetleri açılınca" evlendirilmek istenmektedirler.

4.3.3.3. (1) Eş Seçimi

Özellikle kırsal bölgelerde, görülen ve “görücü” usulü olarak anılan uygulamada, aile büyükleri evlilik çağındaki çocukları adına eş seçimine karar vermekte ve bu karar da çocuklar tarafından onaylanmaktadır (Timur, 1972; Ozankaya, 1982; Yıldırak, 1992). Benzeri uygulama araştırma kapsamına alınan aile başkanlarının evlilik kararını vermelerinde de etkin bir rol oynamıştır (Çizelge 4.48).

Çizelge 4.48. Aile Başkanlarının Eş Seçimi

Verilen Cevaplar	Sayı	%
Benim Rızamı Alarak(Görücü)	25	61.0
Aile Büyüklerime Danışarak Ben	8	19.5
Kimseye Danışmadan Kendim	8	19.5
Toplam Cevap Sayısı	41*	100.0

* Bir aile başkanı evin en büyük erkek çocuğu ve medeni hali bekadır.

Çizelgeden görücü usulü ile eş seçimi geleneğinin Cırık köyünde yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Benzeri yöntemle eş seçimine kimi Adana köylerinde de rastlanmaktadır (Sosyal, 1989).

Ayrıca ülkemiz köylerindeki eş seçiminde “denklik” konusuna önem verilmekte, eşler ya köy içinden veya yakın akrabalar arasından seçilmektedir. (Yıldırak, 1973; Ozankaya, 1982). Cırık köyündeki evli çiftlerin % 61.0’ı eşiyile aynı köydedir. Aile başkanlarının eşleri ile yakınlık derecelerine ilişkin bilgiler Çizelge 4.49’da görülmektedir.

YILDIZLI KÖYÜ MÜHÜRÜ
YILDIZLI KÖYÜ MÜHÜRÜ

Çizelge 4.49. Aile Başkanlarının Eşleri İle Yakınlık Dereceleri

Yakınlık Derecesi	Sayı	%
Akraba olmayanlar	25	61.0
Yakın akraba	11	26.8
Uzak Akraba	5	12.2
Toplam	41*	100.0

*Aile başkanı evin en büyük erkek çocuğu ve medeni hali bekardır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, deneklerin yaklaşık üçte ikisinin eşleriyle akrabalıkları yoktur. Buna karşın Cırık köyünde, çoğu köylerde olduğu gibi köy içi evliliği yaygındır.

4.3.3.3. (2) Başlık ve Nikah Şekilleri

Normal koşullarda başlık kızın ailesine düğünden önce bir miktar mal veya para ödenmesi geleneğidir. Ancak araştırma alanında başlık yerine “süt hakkı” olarak anılan bir başka bölgesel uygulama sözkonusu olmaktadır. Çizelge 4.50’de deneklerin % 73.2’si başlık parası ödemiş görünmesine rağmen, ödenen bu paraların bir kısmı (% 50.0) süt hakkı şeklinde verilmiştir.

Çizelge 4.50. Aile Başkanlarının Başlık Ödeme Durumu

Başlık Parası	Sayı	%
Ödeyenler	30	73.2
Ödemeyenler	11	26.8
Toplam	41*	100.0

* Bir aile başkanı evin en büyük erkek çocuğu ve medeni hali bekardır.

Deneklerin açıklamalarına göre süt hakkı, “başlık” kavramından daha farklı bir olaydır. Çünkü başlık kadının “satın alınması” gibi nitelendirilmekte, süt hakkı ise yıllarca kızların bakımını üstlenen ebeveyne (anneye) verilen bir analık hakkıdır. Nitekim başlık parası çoğu zaman kız babası tarafından başka amaçlarla kullanılmasına rağmen, süt hakkı kız çocuğunun çeyizinin hazırlanması ve evlilik masraflarının karşılanmasında kullanılmaktadır. Görüşülen deneklerden tamamı başlık parası ödenmesine karşı olmakla birlikte, süt hakkı adı altında kız ailesine bir miktar para

ödenmesinin evlilik açısından sakıncalı bir uygulama olmadığı kanısındadırlar. Yani başlık parası bir alışveriş, süt hakkı ise bir yardımlaşmadır.

Kırsal Türkiye’de dini ve resmi nikahın birlikte yaptırıldığı (% 87) bilinmektedir (DPT, 1993). Ancak görüşme yapılan ailelerin çoğunluğunda (% 70.7) önce dini nikah sonra (gecikmeli olarak) resmi nikah yapılmıştır (Çizelge 4.51).

Çizelge 4.51. İncelenen Ailelerde Nikah Türleri

Nikah Türü	Sayı	%
Önce İmam Sonra Resmi	29	70.7
Sadece İmam	9	22.0
İkisi Beraber	3	7.3
Toplam	41*	100.0

* Bir aile başkanı evin en büyük erkek çocuğu ve medeni hali bekarıdır.

Çizelge 4.51’de 41 aile başkanından 29’unun (% 70.7) çeşitli nedenlerle (ihmkarlık, imkansızlık ve bilgisizlik vb.) nedeniyle, önce imam sonra resmi nikah kıydırdıkları görülmektedir. Ancak resmi nikah ile imam nikahı arasındaki geçen sürenin uzun olduğu söylenebilir (Çizelge 4.52).

Nikah kıydırılmasındaki gecikme süreleri Çizelge 4.52’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.52. Evlendikten Sonra Resmi Nikah İçin Geçen Süre

Süre	Sayı	%
Evlendikten 1-2 yıl sonra	3	10.3
Evlendikten 3-4 yıl sonra	7	24.1
Evlendikten 5-6 yıl sonra	2	6.9
Evlendikten 7-8 yıl sonra	4	13.8
Evlendikten 9-10 yıl sonra	6	20.7
Evlendikten 11-15 yıl sonra	4	13.8
Evlendikten 16-20 yıl sonra	2	6.9
Evlendikten 20 + yıl sonra	1	3.4
Toplam	29	100.0

Çizelgeye göre, ortalama her dört aile başkanından biri, evlendikten 3-4 yıl sonra resmi nikahını yaptırmıştır (% 24.1). Diğer bir açıdan ise deneklerden yarıya yakın kısmı (% 48.3) 7-15 yıl geçtikten sonra resmi nikahı yaptırabilmiştir. Genel olarak yeni evlenen gençler yaşlılara göre ya her iki nikahı beraber gerçekleştirmekte, ya da daha kısa süre içerisinde resmi nikah yaptırmaktadırlar. Cırık'ta sadece imam nikahı kıydırmış deneklerin oranı da yüksektir (% 22.0).

4.3.3.4. Aile Planlaması

Bir çiftin istediği zamanda ve bakabileceği sayıda çocuk sahibi olabilmeleri aile planlamasının en kısa tarifidir. Ülkemiz kırsal kesimlerinde yaşayan ailelerin temel özelliği çok çocuk sahibi olmak istemeleridir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde daha yaygın bir biçimde göze çarpan bu olayın özünde, soyun devamı niteliğindeki erkek çocuğa olan düşkünlük, çocukların işgücünden faydalanma, ilerki yıllar için bir çeşit güvence olarak düşünülmelidir.

4.3.3.4. (1) Ailede Normal Çocuk Sayısına İlişkin Görüşler

Günümüz şartlarında genel olarak normal çocuk sayısı denildiğinde, bir ailenin bakabileceği sayıda çocuğa sahip olması akla gelir. Araştırma kapsamına alınan Cırık köyünde sahip olmak istenilen normal çocuk sayısı Çizelge 4.53'de görülmektedir.

Çizelge 4.53. Bir Ailede Olması Gereken Çocuk Sayısı

Çocuk sayısı	Sayı	%
2	7	17.1
3	16	39.0
4	10	24.4
5	3	7.3
6	2	4.9
6'dan fazla	3	7.3
Toplam aile Sayısı	41*	100.0

* Bir aile başkanı evin en büyük erkek çocuğu ve medeni hali bekardır.

Çizelge 4.53’de bir ailede 3 yada 4 çocuğu sayıca normal kabul edenlerin oranı % 63.4 olarak görülmektedir. Tek çocuk düşünen aile bulunmamaktadır. Öte yandan deneklerden “çocukların cinsiyeti ne olmalıdır?” sorusuna, “kız veya erkek farketmez” yanıtı alınmıştır.

4.3.3.4.(2) Ailede Doğum Kontrolüne İlişkin Görüşler

İncelenen ailelerde aile başkanlarının doğum kontrolü konusundaki görüşlerine Çizelge 4.54’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.54. Deneklerin Doğum Kontrolüne Karşı Tutumları

Doğum Kontrolü	Sayı	%
Taraftar	27	64.3
Karşı	3	7.1
Fikri Yok	9	21.4
Cevapsız	3	7.1
Toplam Aile sayısı	42	100.0

Yukarıdaki çizelgeden deneklerin doğum kontrolünden yana bir eğilim içinde oldukları anlaşılmaktadır. Ancak bu oranın bazı Adana ili köyleri için düşük bir değer olduğu söylenebilir. Gerçekten Adana ilinde yapılan bazı köy araştırmalarında doğum kontrolüne taraftar olanların oranı % 80 ve hatta % 90'lara ulaşmaktadır (Soysal, 1992; Baloğlu, 1999). Diğer taraftan çizelgede doğum kontrolü konusunda fikri olmayanların oranının % 20’lerin üzerinde olması dikkat çekicidir.

Deneklere neden doğum kontrolüne taraftar oldukları sorusu sorulmuş ve alınan cevaplar Çizelge 4.55’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.55. Doğum Kontrolüne Taraf Tar Olunma Nedenleri

Cevaplar	Sayı	%
<i>Ekonomik Nedenler</i>	24	88.9
- Hayat Pahallılığından	11	40.7
- Çok Çocuğın Bakımı/ Yetiştirilmesi Zor	8	29.6
- Maddi Durum Yetersizliğinden	5	18.5
<i>Sosyal Nedenler</i>	3	11.1
- Kadın- İnsan Sağlığı Açısından	2	7.4
- Çocukları Daha İyi Yetiştirebilmek İçin	1	3.7
Toplam	27	100.0

Deneklerden alınan bilgilere göre, doğum kontrolüne taraf tar olunmasının temel nedeni ardında ekonomik faktörler bulunmaktadır.

4.3.4. Köyde Sözü Geçen Kişiler

Kırsal yerleşim birimlerinde kente oranla ilişkiler daha sıcaktır. Genel olarak muhtar, azalar ve yaşlılar gibi kişiler köyde söz sahibi insanlardır. Cırık köyünde de benzeri sonuçlar elde edilmiştir (Çizelge 4.56).

Çizelge 4.56. Köyde En Çok Sözü Geçen Kişiler

Gruplar							TOPLAM	
	1.sıra	%	2.sıra	%	3.sıra	%	sayı	%
Muhtar	29	70.7	10	24.4	0	0.0	39	31.7
Azalar	1	2.4	23	56.1	5	12.2	29	23.6
Yaşlılar	7	17.1	5	12.2	13	31.7	25	20.3
Öğretmen	1	2.4	1	2.4	12	29.3	14	11.4
İmam	1	2.4	0	0.0	9	22.0	10	8.1
Kimsenin sözü geçmez	2	4.9	2	4.9	2	4.9	6	4.9
Toplam	41*	100.0	41*	100.0	41*	100.0	123	100.0

* Bir denek Cırık köyüne yeni (6 ay önce) yerleştiğinden kapsam dışı bırakılmıştır.

Çizelge 4.56'ya göre köyde en çok sözü geçen üç kişi arasında birinci sırayı % 70.7'lik oranla muhtar almıştır. Muhtarı sırasıyla azalar (% 56.1) ve yaşlılar (% 31.7) izlemektedir.

Çizelge 4.56'da köyde en çok sözü geçen kişilerin neden sözü geçtiği sorusuna verilen cevaplar Çizelge 4.57'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.57. Köyde En Çok Sözü Geçen Kişiler ve Nedenleri

<i>Muhtar</i>	SAYI	%
Seçilmiş Olduğundan	14	48.3
Devletin Resmi Görevlisi Olduğundan	6	20.7
Seçilmiş ve Önder Olduğundan	3	10.3
Köyün Sorumlusu Olduğundan	2	6.9
Yetkili Olduğundan	2	6.9
Söz Sahibi Olduğundan	1	3.4
Yönetici Olduğundan	1	3.4
Toplam	29	100.0

<i>Yaşlılar</i>	SAYI	%
Tecrübeli Olduklarından	4	57.1
Saygıdan	2	28.6
Adet Olduğu İçin	1	14.3
Toplam Cevap Sayısı	7	100.0

<i>Öğretmen</i>	SAYI	%
Okumuş İnsan Olduğundan	1	100.0
Toplam Cevap Sayısı	1	100.0

<i>Azalar</i>	SAYI	%
Tecrübeli Olduğundan	1	100.0
Toplam Cevap Sayısı	1	100.0

<i>İmam</i>	SAYI	%
Dini Bilgisi Olduğundan	1	100.0
Toplam Cevap Sayısı	1	100.0

Köyde en çok sözü geçen kişinin muhtar olduğunu belirten denekler, bunun gerekçesini köy halkı tarafından seçilmiş olmasına bağlamaktadırlar. Bunun yanısıra, devletin resmi görevlisi olarak görülmesi de, muhtara ayrıca saygınlık

kazandırmaktadır. Yaşlılar ve azaların “tecrübeli” olmaları, söz sahibi olmada önemli bir unsurdur.

4.3.5. Dirlik-Düzenlik

Köy toplumunda genel olarak sınır anlaşmazlığı, hayvan otlatma, kız kaçırma vb. olaylar dışında iyi geçinme söz konusudur. İlişkiler kente göre daha sıcak olduğundan her olay anlaşmazlıkla sonuçlanmaz. Cırık köyünde elde edilen bilgilerden hayvan otlatma dışında köyde önemli anlaşmazlıkların çıkmadığı anlaşılmaktadır (Çizelge 4.58).

Çizelge 4.58. Köyün Huzurunu Kaçıran Başlıca Anlaşmazlık Konuları

Anlaşmazlık Konuları	Sayı	%
Hayvan Otlatma	16	38.1
Diğer Olaylar	2	4.8
Olay Yok	21	50.0
Cevap Yok	3	7.1
Cevap Sayısı	42	100.0

Köyün ortak merası olmaması nedeniyle Cırık köyünde kanal boyunda otlatılan hayvanlar zaman zaman başkasına ait ekili arazilere girmekte bu da hayvan sahipleri ile toprak işleyenler arasında sürtüşmelere yolaçmaktadır. Ancak bu olaylar taraflar arasında sözlü münakaşa niteliğinde geçmektedir. Özel bir durum olmakla birlikte, yerel seçim dönemlerinde iki rakip adayın taraftarları arasında huzur bozucu birtakım olayların yaşandığı belirtilmiştir, bu diğer olaylar olarak gösterilmiştir. Ancak bu olay da söylendiği gibi özel bir durumdur. Deneklere anlaşmazlık durumunda köyde ilk başvuru kişi kimdir sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar Çizelge 4.59’da gösterilmiştir.

Çizelge 4.59. Anlaşmazlık Durumunda Köyde İlk Başvurulan Kişiler

Başvurulan Kişi	Sayı	%
Muhtar	12	28.6
Yaşlılar	2	4.8
Jandarma	2	4.8
Azalar	2	4.8
Cevapsız ve Anlaşmazlık Yoktur	24	57.1
Toplam	42	100.0

Çizelge 4.59'a göre, görüşülen 42 kişiden 24'ü (% 57.1) köyde herhangi bir anlaşmazlık olmadığı görüşündedir. Geriye kalan denekler arasında anlaşmazlık durumunda ilk olarak muhtara başvurmak isteyenler çoğunluktadır.

4.4. Ekonomik Yapı

4.4.1. İş-Güç Biçimi

Bireylerin toplumsal işbölümü çerçevesinde yerine getirdikleri, karşılığında ücret verilsin veya verilmesin üretime katkı niteliği taşıyan her türlü etkinliğe iş adı verilmektedir (Demir; Acar, 1997). Araştırma kapsamına alınan aile başkanlarının iş-güç biçimleri Cırık köyüne göç etmeden önce yapılan en son iş ve şu anda Cırık'da yaptıkları işler olarak incelenmiştir. Aile başkanlarının Cırık köyündeki iş-güç biçimleri Çizelge 4.60'da görülmektedir.

Çizelge 4.60. Aile Başkanlarının Şu Andaki İş-Güç Biçimi⁽¹⁾

İş-Güç Biçimi	Sayı	%
Çiftçi (Hayvansal Üretim) ve G.T.İ	18	42.9
Çiftçi (Bitkisel ve Hayvansal Üretim)	5	11.9
Çiftçi (Hayvansal Üretim)	5	11.9
Geçici Tarım İşçiliği	4	9.5
Çiftçi (Bitkisel ve Hayvansal Üretim) ve G.T.İ	3	7.1
Çiftçi (Bitkisel Üretim) ve G.T.İ	2	4.8
Muhtar ve Çiftçi (Bitkisel ve Hayvansal Üretim)	1	2.4
Kahveci ⁽²⁾	1	2.4
Sütçü ⁽²⁾	1	2.4
Bekçi ⁽²⁾	1	2.4
İnşaat Ustası ⁽²⁾	1	2.4
Toplam	42	100.0

(1)Elciler de geçici tarım işçiliği içinde yer almaktadır.

(2) Hayvan varlığına sahip ancak genel olarak evin hanımı bu işlerle uğraşmaktadır.

Bilindiği gibi ülkemiz köylerinde genellikle, esas geçim kaynağı tarla bitkileri ve hayvan yetiştiriciliği olan kişiler yaşamaktadır. Ancak Cırık'ta incelenen aile başkanlarının yoğun olarak geçici tarım işçiliği, hayvan yetiştiriciliği yanısıra bitkisel üretimle de uğraştıkları anlaşılmaktadır. Çizelge 4.60'da görüldüğü gibi, aile başkanları bu tarımsal faaliyetlerin en az bir veya bir kaçını ile uğraşmaktadır. Buna göre hayvansal üretim ve geçici tarım işçiliğini birlikte yürüten 18 (% 42.9) denek bulunmaktadır. Olaya daha genel açıdan bakılırsa 32 denek hayvansal üretim, 27

denek geçici tarım işçiliği 11 denek ise bitkisel üretimle uğraşmaktadır. Tüm aile başkanları içinden % 9.5'i (4 kişi) kahvecilik, süt satıcılığı, köy bekçiliği ve inşaat ustalığı gibi tarım dışı işlerle uğraşmaktadır.

Aile başkanlarının göç öncesindeki iş gücü biçimleri Çizelge 4.61'de görülmektedir.

Çizelge 4.61. Aile Başkanlarının Cırık'a Yerleşmeden Önceki En Son İş-Güç Biçimi

İşin Türü	Sayı	%	Yer
Geçici Tarım İşçiliği	19	45.2	Çukurova
Bitkisel ve Hayvansal Üretim	6	14.3	D.Bakır-Adıyaman
Inşaat İşçiliği/Amelelik	5	11.9	Adana-Mersin
Bekçilik (Inşaat/Bahçe)	3	7.1	Adana-Mersin
Hayvansal Üretim ve Geçici T. İşçiliği	2	4.8	Siverek-Çukurova
Çay Ocağı (Çaycı)	1	2.4	Adana
Elcilik	1	2.4	Çukurova
Seyyar Satıcılık	1	2.4	İstanbul
Hayvansal Üretim	1	2.4	Diyarbakır
Çalışmayanlar	3	7.1	-
Toplam	42	100.0	-

Cırık köyünde incelenen aile başkanlarının % 90.5'i (38 kişi) tarım işiyle uğraşmasına karşılık, en son göç edilen yerlerdeki tarım işiyle uğraşanların oranı % 69.0'dır (29 kişi) . Bu % 31'lik artış anlamına gelir. Kuşkusuz göçten sonra, tarım dışı işlerle uğraşan kişilerin Cırık'a yerleşmekle birlikte tarım işleriyle uğraşmaları doğal bir olaydır. Köy kadınlarının da tarımsal üretimdeki varlıkları tartışılmazdır. Nitekim Cırık köyünde yaşayan kadınlar ev işleri yanısıra, hayvancılık ve geçici tarım işçiliği yaparak aile bütçesine katkıda bulunmaktadır (Çizelge 4.62).

Çizelge 4.62. Aile Başkanı Eşlerinin İş-Güç Biçimi

İş-Güç Biçimi	Sayı	%
Ev İşleri ve Hayvancılık	17	39.5
Ev İşleri ve G.T.İ	11	25.6
Ev İşleri, Hayvancılık ve G.T.İ	8	18.6
Ev İşleri	7	16.3
Toplam	43 ⁽¹⁾	100.0

(1) Aile başkanlarından ikisinin iki eşi vardır.

Aile başkanlarının eşleri arasında % 83.7'si (36 kişi) ev işleri haricinde tarım işleriyle de uğraşmaktadır. 7 aile başkanı eşi (% 16.3) ise, tarımsal faaliyetlere katılmadıklarını ifade etmektedir.

4.4.2. Arazi Varlığı ve Tasarruf Şekli

Araştırma kapsamına alınan Cırık köyündeki aile başkanlarından % 90.5'i tarımsal faaliyetlerle uğraşmaktadır. Bu faaliyetler bitkisel üretim, hayvansal üretim ve geçici tarım işçiliği olarak göze çarpmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan deneklerden bitkisel üretim yapanların oranı % 26.2'dir (11 denek). Bunların % 54.5'i kiracı olarak, % 36.4'ü mülk sahibi olarak, % 9.1'i ise mülk sahibi+kiracı olarak bu faaliyetlerini sürdürmektedirler. Ortakçılık faaliyetine, araştırma kapsamına alınan deneklerde rastlanmamıştır. Sahip olunan mülk arazinin genişliği Çizelge 4.63'de görülmektedir.

Çizelge 4.63. Deneklerin Mülk Arazi Varlığı (da)

Arazi Genişliği (da)	Sayı	%
2	1	20.0
16	1	20.0
30	3	60.0
Toplam	5	100.0

Çizelge 4.63'den ortaya çıkan tablo sahip olunan mülk arazi genişliklerinin 2 (da) ile 30 (da) arasında değiştiğini göstermektedir. Özmülk arazinin yanısıra

deneklerden 6'sı (% 54.5) kiraladıkları araziler üzerinde bitkisel üretim faaliyetlerini sürdürmektedirler (Çizelge 4.64).

Çizelge 4.64. Kiracılık Yoluyla İşlenen Arazi Varlığı (da)

Arazi Genişliği	Sayı	%
20	2	28.6
35	1	14.3
50	1	14.3
65	1	14.3
120	2	28.6
Toplam	7*	100.0

*1 Denek (120 da) Mülk+Kiracılık yöntemiyle arazi tasarruf etmektedir.

Cırık köyü sınırları içindeki arazilerin büyük bir kısmı özel bir şirket olan Sapeksa Tohumculuk A.Ş.'i tarafından özmülk olarak tasarruf edilmektedir. Diğer taraftan, daha küçük miktarda araziye sahip olan köyün yerli halkı kendi topraklarını kendileri işlemektedirler. Dolayısıyla köyde mevcut arazilerin kullanım sınırına gelinmiştir. Bu durum bitkisel üretimle uğraşmak isteyen köylünün, maddi imkanları olsa bile Cırık'ta toprak satın alamayacakları anlamına gelmektedir. Bu nedenle deneklerin köy çevresinde daha fazla arazi kiralayıp işlemleri mevcut koşullarda güç olmaktadır.

4.4.2.1. Bitkisel Üretim

Araştırma kapsamına alınan deneklerin % 26.2'si bitkisel üretimle uğraşmaktadır. Köyde 108 dekarı mülk, 420 dekarı kira olmak üzere toplam 528 dekar arazi işlenmektedir. Buğday, karpuz, pamuk, birinci ve ikinci ürün mısır yetiştiriciliği köyün ürün desenini oluşturmaktadır.

Çizelge 4.65. Bitkisel Ürün Deseni (1997-1998)

Yetiştirilen Ürün	Alan (da)	%	Ortalama Verim kg/da
İkinci ürün mısır	232	43.9	650
Pamuk	221	41.9	300
Karpuz	35	6.6	3000
Birinci Ürün mısır	20	3.8	1350
Buğday	20	3.8	500
Toplam	528	100.0	-

İkinci ürün mısır (% 43.9) ve pamuk (% 41.9) incelenen ailelerin işledikleri toprakların büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır (% 85.8). Bitkisel üretim yapan çiftçilerin tamamı ürünleri (buğday hariç) sulu şartlarda yetiştirdiklerini ifade etmektedirler. Bu ürün yetiştiriciliğinin yanısıra, araştırma kapsamına alınan deneklerin tamamına yakın bir kısmı (% 97.6) kendi aile ihtiyaçları için evlerinin önünde sebze (domates, biber, patlıcan vb.) yetiştirmektedir.

Bitkisel üretim yapan 11 denekten, % 63.6'sı ürünlerin verim düzeylerinden "memnun olduklarını", % 36.4'ü ise "memnun olmadıklarını" ifade etmektedirler. Havalının kötü gitmesi ve verimin düşük olması, denekler arasında şikayet konusudur. Ancak, tarımla uğraşan kişilerin tamamı kullandıkları tohum konusunda hiçbir şikayetleri olmadığını dile getirmişlerdir.

Bitkisel üretim yapan hanehalkı başkanlarının tamamı yetiştirdikleri ürünlerde gübre kullanmaktadır. Gübre konusunda şikayet, verim konusundaki şikayetlere göre daha azdır (% 27.3). Gübrede fiyatların pahalı olması ve enflasyondan dolayı sürekli zam gelmesi şikayet konusudur. Ancak 8 denek (% 72.7) gübre konusunda herhangi bir şikayetlerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Bitkisel üretimde önemli bir rol oynayan tarımsal ilaç kullanımı en sorunlu girdi kalemini oluşturmaktadır. Deneklerin tamamına yakını (% 90.9) ilaçlar konusunda şikayetçidir. Özellikle ilaçların çok pahalı (% 54.5) ve etkisinin çok az olması (% 36.4) önemli şikayet konularını oluşturmaktadır.

Bitkisel üretimde tarım alet ve makinalarının da önemi büyüktür. Cırık köyünde tarımla uğraşan bireyler genellikle birbirleriyle akrabalık ilişkileri içindedir.

Bu nedenle köyde bitkisel üretimde tarım alet ve makinalarının ortak kullanımı vardır. Bitkisel üretim yapan 11 denekten 5'i (% 45.5) traktöre ve tarım aletlerine sahiptir (pulluk, römork, gübre dağıtıcı, holder vb.). Herhangi bir alet ve makinaya sahip olmayanlar (% 54.5), bu ihtiyaçlarını mazot, motor yağı vb. harcamalar kendilerine ait olmak üzere tanıdıklardan/akrabalardan ücretsiz temin etmektedirler.

Cırık köyünde görüşülen deneklerin kredi kullanmadıkları saptanmıştır. Bunun başlıca nedenleri arasında toprak sahibi olunamaması, Tarım Kredi Kooperatifi bulunmayışı, bürokratik işlemlerin çokluğu, faiz oranlarının yüksek olması gibi hususlar yer almaktadır.

Üretilen ürünlerin büyük bir kısmı aracılar tarafından pazarlanmaktadır. Aracılar vasıtasıyla ürününü pazarlayan deneklerin en büyük sorunu komisyon (aracılık) ücretlerinin (karpuz için) çok yüksek, ürünün fiyatının ise çok düşük olmasıdır.

4.4.2.2. Hayvansal Üretim

Hayvansal üretim Cırık köyü halkının hem ekonomik hayatı ve hem de beslenmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Görüşülen ailelerin % 76.2'si hayvan yetiştiriciliği ile uğraşmaktadır.

Köyde ağırlıklı olarak büyükbaş hayvan yetiştiriciliği (inek, sığır) yaygındır. Küçük baş hayvan olarak koyun ve keçi de yetiştirilmektedir. Küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar hem et, hem de süt üretimi için yetiştirilmektedir. Bunun yanısıra ev ihtiyaçları için kümes hayvanları (tavuk, horoz) da beslenmektedir. Çizelge 4.66 deneklerin sahip oldukları hayvan varlığı konusuna açıklık getirmektedir.

Çizelge 4.66. Hayvan Varlığına Sahip Denekler

Hayvan Cinsi	Aile Sayısı	%
Büyükbaş	17	48.6
Büyükbaş+Kanatlılar	9	25.7
Her Üçüde	5	14.3
Büyükbaş+Küçükbaş	2	5.7
Kanatlılar	2	5.7
Toplam	35	100.0

(1) Üç aile başkanı eşi hayvansal üretim faaliyeti ile uğraşmaktadır

Sahip olunan büyükbaş hayvan varlığı toplam 173 adettir. Üretici başına ortalama 5.2 büyükbaş hayvan düşmektedir. Genel olarak üreticiler 1 yada 2 adet (% 60.6) hayvana (büyükbaş) sahiptir (Çizelge 4.67). Süt inekçiliğinde günlük ortalama verim 9-10 kg civarındadır.

Çizelge 4.67. İncelenen Ailelerde Büyükbaş Hayvan Varlığı

Hayvan Sayısı	Aile Sayısı	%
1-2	20	60.6
3-5	3	9.1
6-10	4	12.1
11-15	4	12.1
16-30	2	6.1
Toplam	33	100.0

Ailelerin küçükbaş hayvan (koyun, keçi) varlıkları Çizelge 4.68'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.68. İncelenen Ailelerde Küçükbaş Hayvan Varlığı

Hayvan Sayısı	Aile Sayısı	%
1-5	1	14.3
6-10	1	14.3
11-20	3	42.8
21-40	2	28.6
Toplam	7	100.0

Buna göre aile başına ortalama 20.4 küçükbaş hayvan (koyun, keçi) düşmektedir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde ev ihtiyacı (süt) karşılandıktan sonra kalan kısım piyasaya arz edilmektedir. Kümes hayvanlarında ise ev ihtiyaçları için üretim sözkonusudur. Araştırma kapsamına alınan ailelerden 16'sında 161 adet kümes hayvanı (tavuk, horoz) mevcuttur (Çizelge 4.69).

Çizelge 4.69. İncelenen Ailelerde Kümes Hayvanları Varlığı

Hayvan Sayısı	Aile Sayısı	%
1-5	4	25.0
6-10	8	50.0
11-15	2	12.5
16-20	2	12.5
Toplam	16	100.0

Aile başına ortalama 10 adet kümes hayvanı (tavuk, horoz) düşmektedir. Kümes hayvanlarına sahip denekler, zaman zaman salgın hastalıklar nedeniyle hayvan varlıklarında önemli kayıplar (ölümler) olduğunu ifade etmektedirler. Büyükbaş hayvanlar sağlıklı bir ortamda, ancak veteriner hekim kontrolünde yetiştirilmektedir. Üretilen süt, köydeki sütçüler (2 adet) tarafından satın alınarak pazarlanmaktadır. Bitkisel üretimde olduğu gibi hayvansal üretimde de kredi kullanımı söz konusu değildir.

4.4.2.3. Geçici Tarım İşçiliği

Geçici tarım işçileri, genel olarak kendi yerleşim merkezlerinde yeterli ekonomik varlığa sahip olmayan, mevsimlere göre başka bölgelere tarım işçiliği yapmaya gidenlerdir (Anonim, 1985). Göç edenlerin buraya yerleşme nedenlerinden başlıcası ekonomik durumlarının iyi olmamasıdır. Nitekim göç öncesinde Çukurova'ya geçici tarım işçisi olarak gelen bu kişiler köye yerleştikten sonra da bu işe devam etmişlerdir. Halen 42 aile başkanından % 64.3'ü geçici tarım işçiliği yapmaktadır.

Geçici tarım işçiliği yapan denekler çalışacakları işi "elci" adı verilen kişiler aracılığıyla bulmaktadırlar. Elci "iş aracılığı" ya da "iş müteahhitliği" anlamına

gelmektedir (Anonim, 1985). Cırık köyünde bu işleri 2-3 kişi yerine getirmektedir. Deneklere göre, elcilerin bu görevleri oldukça önemli bulunmakta ve elci olmadan iş imkanı bulunamayacağı düşünülmektedir. Elci, işçiler için önemli bir güvencedir.

Pamuk toplama işinde ücret, İl Çalışma Komisyonu (Vali Yardımcısı, Ziraat Odası Başkanı, Çiftçi Birliği Başkanı, İşçi ve İşçi Bulma Kurumu Yetkilisi, İşçi Temsilcisi (Elci Dernekleri Başkanı)) tarafından belirlenmektedir.

Araştırma kapsamına alınan denekler pamuk hasat işinde ücretlerin (1998 yılı için) kilogram başına 18-20 bin TL, çapa işinde ise 1.700-1.800 bin TL/gün olduğunu ifade etmektedirler. Elcilerin aldıkları aracılık ücretleri bu ücretlerin yaklaşık % 10'u kadar olmaktadır.

Pamuk toplama işinde yaş, cinsiyet, hava koşulları, verim vb. faktörler, toplanan pamuk miktarında etkili olmaktadır. Bu bakımdan işçilerin topladıkları pamuk miktarı ve aldıkları toplam ücret farklı olmaktadır.

Pamuk toplama işçiliğinde ortalama çalışma süresi yaklaşık 40 gündür. Araştırma kapsamına alınan deneklerden elde edilen bilgilere göre, 25-35 yaşlarındaki bir kadın ortalama 70 kg, bir erkek 60 kg ve 12-13 yaşlardaki bir çocuk ortalama 40 kg pamuk toplayabilmektedir.

4.4.3. Deneklerin Gelir Durumu

Araştırma kapsamına alınan denekler çiftçilik (bitkisel ve hayvansal üretim) ve geçici tarım işçiliği gibi işlerle uğraşmaktadırlar. Bu nedenle deneklerin yıllık gelirleri farklılıklar göstermektedir. Yıllık gelir, yapılan iş ve mal-mülk varlığı gibi etkenlerin yanısıra, ailede çalışan birey sayısına göre de artıp azalabilmektedir. Tüm bu etkenler gözönüne alındıktan sonra deneklerin yıllık gelirleri Çizelge 4.70'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.70. İncelenen Ailelerin Yıllık Gelirleri (Milyon TL)

Miktar	Sayı	%
200-400	18	42.9
401-1.000	19	45.2
1.001 +	5	11.9
Toplam	42	100.0

Çizelge 4.70'den anlaşılacağı gibi araştırma kapsamına alınan ailelerin yıllık gelirleri oldukça düşüktür. Özellikle yıllık geliri 400 milyon ve aşağısında bulunan deneklerin oranı % 42.9'u bulmaktadır. Yıllık geliri en düşük (200 milyon) olan aile başkanı geçici tarım işçiliği yapmaktadır. Yıllık geliri en yüksek olan aile başkanı ise bitkisel ve hayvansal üretimle uğraşmaktadır.

Çizelge 4.71 deneklerin Cırık'a yerleştikten sonra ekonomik durumlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığını göstermektedir.

Çizelge 4.71. Deneklerin Göç Sonrası Maddi Durumlarındaki Değişmeler

Cevap	Sayı	%
Değişmedi	23	54.8
Daha İyileşti	12	28.6
Daha Kötüleşti	7	16.6
Toplam	42	100.0

Çizelgede görüleceği gibi incelenen aile başkanlarından yarısından fazlası (% 54.8) göç öncesi ve göç sonrası ekonomik durumlarında herhangi bir önemli değişiklik olmadığını belirtmiştir. Buna karşın deneklerin 12'si (% 28.6) maddi durumlarının iyileştiğini ifade etmişlerdir. Deneklere göre maddi açıdan daha iyi duruma gelebilmek için Çizelge 4.72'de görülen olanaklara sahip olunması gerekmektedir.

Çizelge 4.72. Maddi Açıdan Daha İyi Duruma Gelebilek İçin Gerekli Koşullar

Cevaplar							Toplam	
	1. Sıra	%	2. Sıra	%	3. Sıra	%	Sayı	%
Yeteri Kadar Tarlası Olursa	10	23.8	10	23.8	4	9.5	24	19.0
Yeteri Kadar Hayvanı Olursa	6	14.3	9	21.4	6	14.3	21	16.7
Kredi Kullanabilirse	3	7.1	6	14.3	3	7.1	12	9.5
Kendine Ait Bir İşyeri Olursa	3	7.1	3	7.1	0	0.0	6	4.8
Sürekli Bir İş Olsa İdi	6	14.3	0	0.0	0	0.0	6	4.8
Devlet Tarımı Desteklerse	1	2.4	0	0.0	1	2.4	2	1.6
Eğitimi Olsa İdi	2	4.8	0	0.0	0	0.0	2	1.6
Kendi Evi Olsa	0	0.0	1	2.4	0	0.0	1	0.8
Kooperatif Olsa	0	0.0	1	2.4	0	0.0	1	0.8
Daha İyi Bir Ahır Olursa	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Enflasyon Olmazsa	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Maaşı Artarsa	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Özgür Olsa İdi	1	2.4	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Cevap Yok	7	16.7	12	28.6	28	66.7	47	37.3
Toplam Cevap Sayısı	42	100.0	42	100.0	42	100.0	126	100.0

Çizelge 4.72'den izlenebileceği gibi denekler daha çok para kazanabilmek için, toprağa (% 19.0), hayvana ve krediye ihtiyaç duymaktadır. Maddi güçleri yeterli olmadığından toprak satın alamamakta, mülk toprak olmayınca kredi sağlanamamakta, kredi olmayınca hayvan yetiştiriciliğine de yatırım yapılamamaktadırlar.

Deneklere gelirlerinin artması durumunda nasıl bir yatırım yapacakları sorulduğunda, toprak (% 38.1) hayvan (% 21.4) şehirde ev (% 7.1), araba (% 4.8), traktör (% 2.4) gibi, taşınır ve taşınmaz mallar satın alacaklarını belirtmişlerdir.

4.5. Köydeki Alt Yapı Hizmetleri

4.5.1. Ulaşım ve Kitle Haberleşme Araçları

Cırık köyü Adana'dan 33 km. uzaklıkta bir ova köyüdür. Adana Tuzla karayolu (asfalt) üzerinde bulunmaktadır. Köy içi yollar toprak ve düzensiz olduğundan yaz aylarında toz, kış aylarında çamur sorunu yaşanmaktadır. Köye ulaşım Adana-Tuzla yönünde çalışan dolmuşlar vasıtasıyla sağlanmaktadır. Ancak bu minibüslerin kalkış saatleri belirli aralıklarla olmadığından ulaşımda birtakım sorunlar sözkonusudur.

Köyde telefon konusunda son yıllarda oldukça hızlı bir gelişme gözlenmektedir. Nitekim 4-5 yıl öncesine kadar köyde çok az sayıda telefon bulunurken, bugün görüşülen ailelerin % 64.3'ünün evlerinde telefon bulunduğu saptanmıştır. Ancak posta hizmetleri için herhangi bir PTT şubesi ya da acentası bulunmamaktadır. Posta işlemleri muhtarlık aracılığıyla yapılmaktadır. Köye düzenli olarak gazete gelmemektedir.

4.5.2. Köy Elektrifikasyonu, İçme ve Kullanma Suyu

Günümüzün vazgeçilemeyen alt yapı unsuru olan elektrik, araştırma kapsamına alınan Cırık köyüne 1970'li yıllarda gelmiştir. Köy evlerinin tamamında elektrik mevcuttur. Maddi imkanlar doğrultusunda köyde elektrikli ev aletleri de kullanılmaktadır. Ancak elektrik kesintileri ve köy içi sokak aydınlatmalarının yetersiz olması sorun olarak belirtilmektedir.

Köyde içme suyu şebeke (merkezi sistem) olarak kullanılmaktadır. Zaman zaman suyun kesilmesi dışında bir problem yaşanmamaktadır.

4.5.3. Sağlık Hizmetleri

Cırık köyünde herhangi bir sağlık kuruluşunun bulunmaması en önemli sorunlardan birini oluşturmaktadır. Sağlık hizmetleri konusundaki en yakın yerleşme merkezi, Tuzla beldesindeki sağlık ocağıdır.

Araştırma alanında sosyal güvenlik de çok iyi düzeyde değildir. Nitekim araştırma kapsamına alınan deneklerden 4'ü (% 9.5) sigortalı, 12'si (% 28.6) yeşil

kart sahibidir. Hastalığın ciddiyetine bağlı olarak Tuzla sağlık ocağından ya da Adana il merkezindeki sağlık birimlerinden faydalanılmaktadır. Sosyal güvence kapsamı dışında olan 26 denek (% 61.9) gerektiğinde tedavi için özel doktorları seçmektedirler.

4.5.4. Esnaf ve Sanatkarlar

Cırık köyü, Doğankent ve Tuzla beldelerine olan yakınlığı nedeniyle çok fazla sayıda esnaf ve sanatkarın işyerinin açılmasına imkan vermemiştir. Bugün köyde 2 bakkal ve 1 kahvehane mevcuttur.

4.5.5. Tarım Teşkilatı Hizmetleri ve Kooperatifçilik

İncelenen köyde tarım teşkilatına ait bir birim bulunmamakla birlikte, yaklaşık haftada bir kez, Karataş ilçesi'nden bir ziraat teknisyeni "ziyaret sistemiyle" hayvancılık ve ziraai mücadele konusunda çiftçilere bilgi aktarmaktadır. Bu sebeple herhangi bir kooperatife üye olan deneye rastlanmamıştır.

4.6. Köy Sorunları

Ülkemiz köylerinde görülen çoğu sorunlara Cırık köyünde de rastlanılmaktadır. Aile başkanları ile yapılan görüşmeler sonunda en çok şikayet edilen konular Çizelge 4.73'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.73. Köy Sorunları

Sorunlar	1. Sıra	%	2. Sıra	%	3. Sıra	%	Toplam	
							Sayı	%
Sağlık Ocağı	22	52.4	10	23.8	4	9.5	36	28.6
Köy İçi Yollar	12	28.6	16	38.1	7	16.7	35	27.8
Ulaşım	2	4.8	1	2.4	13	31.0	16	12.7
Okul	1	2.4	8	19.0	4	9.5	13	10.3
Kanalizasyon	1	2.4	1	2.4	1	2.4	3	2.4
Diğer	2	4.8	3	7.1	6	14.3	11	8.7
Cevap Yok	2	4.8	3	7.1	7	16.7	12	9.5
Toplam Cevap Sayısı	42	100.0	42	100.0	42	100.0	126	100.0

Çizelge 4.73'de karşımıza birinci sorun olarak köyde bir sağlık ocağının (% 28.6) bulunmayışı çıkmaktadır. Özellikle çocukların sık sık hastalanması ve herhangi bir sağlık birimine kısa sürede ulaşamaması köylünün sağlık ocağına olan ihtiyacını artırmaktadır.

Kış aylarında yoğun olarak yağan yağmur, toprak olan köy içi yollarının çamur içinde kalmasına neden olmaktadır. Bunun için köyde ikinci şikayet konusu köyüçi yolların yetersizliğidir (% 27.8).

Diğer sorunlar başlığı altındaki sorunlar ise sadece Cırık köyüne özgü bir durum olmayan, diğer çevre köylerde de rastlanan sivrisinek ve karasineğin yol açtığı hastalıklarla ilgili sorunlardır.

Sorunların çözümü konusunda deneklerden % 14.3'ü (6 kişi) devlet-köylü işbirliği ile bu sorunları çözebileceklerine inanırken, % 33.3'ü (14 kişi) bu sorunları devletin tek başına çözmesini beklemektedir. Deneklerin yarısından fazlası (% 52.4) ise bu sorunların nasıl çözülebileceği konusunda herhangi bir yorum yapamamaktadır.

5. SONUÇ

Araştırma kapsamına alınan Cırık köyünden elde edilen sonuçlar şöyle sıralanabilir.

1980'li yıllarda yerli halkın şehir merkezine (Adana) olan yoğun göçleri ile birlikte, bu yıllarda Çukurova Bölgesi'nde pamuk toplama ve çapa işçiliği yapan geçici tarım işçileri, bu köye Doğu İllerinden olan ilk göçleri gerçekleştirmişlerdir.

Diğer Çukurova köyleri gibi Cırık köyü de plansız toplu köy görünümündedir. Tek katlı düz damlı (geleneksel) evler çoğunluktadır.

Düşük gelirli ailelerin baskın olduğu Cırık köyü'nde buzdolabı, halı, ocak vb. evlerin vazgeçilmez eşyaları arasındadır. Isıtma aracı olarak odun sobası kullanılmaktadır.

Sosyal ve toplumsal yapı açısından nüfus incelendiğinde, nüfusun % 85.7'si çekirdek ailedir. Nüfusun % 51.7'si kadın, % 48.3'ü erkektir. 6 ve daha yukarı yaşlarda nüfusun % 66.5'i okur yazar durumdadır.

Ortalama aile genişliği (6.4) Türkiye ortalamasının (5.4) üzerinde, göç ettikleri bölgenin ortalamasına (6.5) ise oldukça yakın durumdadır.

Bölgede iki aile reisi çift eşlidir. Görücü usulü evlilik oranı % 61'dir. Başlık olayı evliliklerin % 73.2'sinde görülmesine rağmen, bu kavram hem nicelik hem de nitelik olarak önemini yitirmeye başlamıştır. Başlık parası yerine "süt hakkı" adı verilen daha ılımlı bir uygulama yapılmaktadır.

Evli çiftlerin % 78'inde resmi (daha sonra yaptırılmakta) ve imam nikahı birlikte görülmektedir. Kız kaçırma olayı görülmemekte ancak boşanma olayına az da olsa rastlanmaktadır.

Köyde 3-4 çocuk denekler tarafından normal çocuk sayısı olarak görülmektedir. Sahip olunmak istenen çocuğun cinsiyeti ise deneklerin % 40'ı tarafından önemsenmemektedir. Doğum kontrolüne taraftar olan deneklerin oranı ise % 64.3'dür.

Köyde en çok muhtarın sözü geçmektedir (% 70.7) . Bunda en önemli etken devletin resmi görevlisi olması ve halk tarafından seçilmiş olmasıdır.

Köyde yaşayanlar arasında pek fazla anlaşmazlık çıkmamaktadır. Ancak hayvan otlatma esnasında çıkan bir takım tatsızlıklarda muhtar olaya el koymaktadır.

Köy nüfusu genel olarak 1980'li yıllara doğru azalan, bu yıllardan sonra artan bir yapıya sahiptir. Nüfusun % 70'i Diyarbakır'lı (Çermik), %21.4'ü Şanlıurfa'lı (Siverek), % 9.5'i Adıyaman'lıdır (Gerger).

Cırık köyü'nü oluşturan insanların memleketten göçü genel olarak maddi sıkıntı ve can güvenliği nedenlerine dayanmaktadır. Aile fertleri bu göçü toplu olarak (tüm aile fertleriyle beraber) gerçekleştirmişlerdir.

Göçler genel olarak bir (%38.1) yada iki (% 45.2) aşamada gerçekleşmiştir. Cırık daha önceleri Çukurova'ya geçici tarım işçiliği yapmaya gelmiş bireyler tarafından bilinen bir köydür. Bu neden, Cırık'ın göç için seçilmesinde etkili bir faktördür. Deneklerin büyük bir kısmı (% 83.3) Cırık'a yerleşmekle iyi bir karar verdiklerine inanmaktadırlar. Nitekim, tanıdık/bildik bir köy olan Cırık'a göç eden deneklerin % 95.1'i çabuk adapte olduklarını belirtmişlerdir.

Deneklerin yaklaşık % 73'ü memleketleriyle bağlantı halindedir. Akraba ziyareti, düğün/başsağlığı gibi konular memleketi ziyaret nedenleridir. Genel olarak yılda 1-2 kez (% 80.0) memleket ziyaret edilmektedir.

Deneklerin %54.8'i herhangi bir şehre yerleşmeyi düşünmekle birlikte, konu memleketlere dönme olduğunda büyük bir çoğunluğu (% 92.7) dönmeme eğilimindedir.

Deneklerin şehir merkezine gitme sıklıkları yıl içinde değişiklik göstermektedir. Genellikle alışveriş ve tanıdık/akraba ziyareti gibi nedenlerle, denekler ayda bir kez (% 35.7) şehre gitmektedirler.

Köyün geçim kaynağı, geçici tarım işçiliği ve hayvancılıktan oluşmaktadır. Deneklerden % 26.2'si bitkisel üretim faaliyetinde bulunmaktadır. Bu deneklerin % 54.5'i kiracı, % 36.4'ü mülk sahibi, % 9.1'i ise mülk+kiracı olarak toprak işlemektedir. Denekler arasında ortakçılık yoluyla arazi işlenmemektedir. Sahip olunan mülk arazi 2 (da) ile 30 (da) arasında değişmektedir.

İkinci ürün mısır (% 53.9) ve pamuk (% 41.9) incelenen ailelerin topraklarının büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Köyde ağırlıklı olarak büyükbaş hayvan (inek, sığır) yetiştiriciliği yaygındır (% 94.3).

Deneklerden geçici tarım işçiliği yapanların oranı % 64.3'tür. Köy sınırları içerisinde bulunan Sapeksa Tohum Üretim Çiftliğinin büyük bir iş potansiyeli olmasına karşın, genelde civar köylerdeki işgücünü tercih etmesi nedeniyle, köy halkına yeterli ölçüde iş sağlayamamaktadır.

Araştırma kapsamına alınan deneklerin gelir durumları oldukça düşüktür. Deneklerin % 88.1'i 200 milyon ile 1 milyar lira arasında yıllık gelire sahiptir.

Köyde sağlık ocağının bulunmaması (% 28.6) köyün en önemli sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu köy içi yolların toprak olması (% 27.8) ve köye ulaşım (%12.7) sorunu izlemektedir.

Sonuç olarak memleketlerinden çeşitli nedenlerle göç eden Cırık köyü halkı yaşamlarını göç ettikleri yörelerin örf ve adetlerine uyarak -sadece mekan değiştirerek- eski yaşamlarını devam ettirmektedirler. Cırık köyünün insanlara sağladığı en büyük yarar kışları memlekette, yazları Çukurova'da yaşayan bu işçileri daimi olarak Çukurova'da barındırmasıdır. Aşiretlik, kandavası, kız kaçırma vb. olayları unutmuş olmaları, Çukurova'ya bir çok konuda adapte olduklarının bir ifadesidir. Netice itibarıyla görünüm olarak tipik bir Güneydoğu Anadolu köyü olan Cırık köyü zamanla kültür açısından Çukurova'dan etkilenmiş ve etkilenmeye devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- AĞAKAY, M.A., 1982. Türkçe Sözlük. 6.Baskı, Ankara.
- ANONİM, 1985, Gezici Tarım İşçilerinin Sorunları Konferansı, Ankara.
- ANDREWS, P.A., 1992. Türkiye’de Etnik Gruplar, (Çeviren, M. KÜPÜŞOĞLU), Ant Yayınları, İstanbul.
- ARSLAN, M. R., 1992. Yüreğir Ovası Köylerinden Kente (Adana'ya) Göç Olayı ve Göç Eden Ailelerin Sosyo-Ekonomik Yapıları. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, No 592.
- BALOĞLU, H., 1999. Adana İli Ceyhan İlçesine Bağlı Yeşilova Köyünün Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Bir Araştırma. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, No 1584.
- DEMİR, Ö., ACAR, M., 1993. Sosyal Bilimler Sözlüğü. Ağaç Yayınları, İstanbul.
- DENKER, B., 1977. Yerleşme Coğrafyası. İstanbul Üniversitesi. Yayın No: 2275, İstanbul
- DİE., 1965. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) Yayınları, Ankara.
- _____, 1970. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. DİE Yayınları, Ankara
- _____, 1975. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. DİE Yayınları, Ankara
- _____, 1980. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. DİE Yayınları, Ankara
- _____, 1985. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. DİE Yayınları, Ankara
- _____, 1990. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. DİE Yayınları, Ankara
- _____, 1993. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. DİE Yayınları, Ankara
- _____, 1994. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş. DİE Yayınları, Ankara
- _____, 1997. Genel Nüfus Sayımı İdari Bölünüş (Geçici sonuçlar). DİE Yayınları, Ankara
- DPT, 1970. Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması , Rapor I, Araştırma Şubesi, Toplum Yapısı Grubu, Ankara.
- DPT, 1973. Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması , Rapor III, Araştırma Şubesi, Toplum Yapısı Grubu, Ankara.

- _____, 1993. Türk Aile Yapısı Araştırması, Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü araştırma Dairesi, Yayın No: 2313-SPGM:421, Ankara.
- FICHTER, J., 1996. Sosyoloji Nedir? Attila Yayınevi, Ankara.
- OZANKAYA, Ö., 1982. Toplum Bilime Giriş. 4. Baskı, S. Yayınları, İstanbul.
- SOYSAL, M., 1989. Adana İlinde Kırsal Aile Yapısı. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 4 (3) : 40-53, Adana.
- _____, 1991. Çukurova Bölgesinde Köy Araştırmaları (Yemişli-Adana). Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi , 6 (4) : 65-80, Adana.
- _____, 1992. Çukurova Bölgesinde Köy Araştırmaları (Kadıköy-Adana). Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi , 7 (4) : 11-26, Adana.
- _____, 1994a. Çukurova Bölgesinde Köy Araştırmaları (Kuşçu Köyü Eğricek Merkez Mahallesi -Adana). Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi , 9 (3) : 49-62, Adana.
- _____, 1994b. Çukurova Bölgesinde Köy Araştırmaları (Yeniyayla -Adana). Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi , 9 (4) : 73-88, Adana.
- _____, 1998. Köy Sosyolojisi. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın No: 221, Adana., 160s.
- TİMUR, S., 1972. Türkiye'de Aile Yapısı. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Yayın No: D-15. Ankara
- YILDIRAK, N., 1973. Muş Merkez İlçe Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapı Değişimi (Doktora Tezi), Ankara.
- YILDIRAK, N., 1992. Köy Kadınlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Konumları. Friedrich Ebert Vakfı, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

17 Mayıs 1973 yılında Ankara' da doğdum. İlk ve orta öğrenimimi Ankara' da tamamladıktan sonra 1992 yılında Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi' nde lisans öğrenimine, 1996 yılında ise yüksek lisans öğrenimine başladım.

